Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ РЕСПУБЛИКАНСКА КОМИТЕДЭЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

...тэмнай 1921 оной ...рин 21-hээ гарана. | № 225 (18548) | **1990 оной сентябриин 30, воскресени** | Сэн 3 мүн.

ТАБАН ЖЭЛ: *ажалай түрүүшүүл хөөрэнэ*

Мүнөөдэр — Машина бүтээгшын үдэр

МИНИИ БОДОМЖО ИИМЭ БАЙНА

...үүрэй экономикын эрхэ байдалда ...ажаллаха, ажаhууха тухай мүнөө хаа ...гүй хэлсэгдэжэ байнхай. Бишье энэ та... өөрынгөө бодомжотой хубаалдаха хү... Манай «Бурятфермаш» нэгэдэлэй ...эришэд мүнөөдэрэй, саашанхи бай... ехэ hанаата болонхой гээшэ. ...жэлдэ ягаад хүдэлхэ тухай мүнөө ...тобшоор хэлэжэ шадахагүй. Энэнь... ойлгосотой юм бээз. Юуб гэхэдэ, дэл... орохо талаар правительствын, Пре... ...программануудай али таарамжа... шэлэжэ абаhанhаал саашанхи бай... дулдыдаха байна.

...эдэ программануудые зүбшэн хэл... байhан СССР-эй Верховно Соведэй ...худэлмэриин хойноhоо hонирхон ...бди. Тиихэдээ элдэб бодолнууд hа... ороно. Арадай ажахын доройтолго ...приятибухэнэй ажал ябуулгада тон ...нүлөөлнэ. Манай предприятиин жэ... дээрэ энээниие хаража боломоор юм. ...шье мэдэhээр, нэгэдэлнай тэжээл жэ... бутаргадаг элдэб түхэлэй машина ...эг гээшэ. Эдэ машинануудые үйлэд... гаргахада хэрэгтэй материалнуу... түүхэй эд ороной элдэб нютагуудhаа ...дадаг юм. Теэд hүүлэй үедэ иимэ ма... ...нуудаар, илангаяа металлаар, хан... ...нуудаа бшуу. Энээнэй хойшолон бүгэ... али ааб даа. Арендэнэ подрядай гу... ажалладаг нэгэдэхи цехэй коллек... ...талл хэршэхэ, хэб дараха аргагүй бо... Бусад цехүүдэй хүдэлмэридэ энэнь ...нүлөө үзүүлнэ.

...жэ саашадаа хангалгын тогтууригүй, ...муу болоо hаа, продукци бүтээн гар... тон хүшэр хэрэг болохо. Тиимэhээ ...приятин нютагай түүхэй эдээр ондоо ...кци гаргаха асуудалые хаража үзэхэ ... Энэ талаар хүдэлмэри ябуулагда... байнхай. Заводоймнай шэнэ томо бай... шан соо хүнгэн автомашина хабсарган суглуулдаг үйлэдбэри байгуулха тухай Урда Корейн фирмэтэй хэлсээн хэгдэжэ байнхай. Тус фирмын түлөөлэгшэ энэ зун ерэжэ, байдалтаймнай танилсаад ошоо hэн. Харин тэдэнэрэй арсабал, Японой, Таиландын, Сингапурай фирмэнүүдтэй хэлсэхэ хараатай юм.

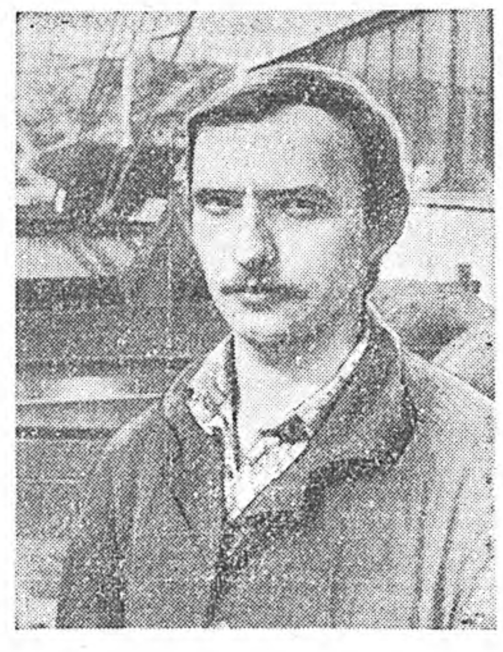
Юрэдөө, холын нютагуудhаа материал, түүхэй эд асаржа, продукци бүтээдэг предприятинуудта хүндэ болохонь ха гэжэ тухайлхаар. Республика доторнай иимэ завод, фабриканууд үсөөн бэшэ. Жэшээлхэдэ, манай хүршэ завод холоhоо асарагдаhан металлаар хүүргэнүүдэй түмэр хэрэгсэлнүүдые бүтээдэг юм. Түүхэй эд, материалаар hайнаар хангагдаагүй тэдэнэр баhал хүндэ байдалда оронхой.

Минии hанахада, эдэ предприятинуудай саашадаа ажаллахын тула үйлэдбэриень ондоо шэглэлтэй болгохо хэрэгтэй. Нютагай түүхэй эдээр продукци гаргадаг шэлэй завод, модо болбосоруулгын, агропромышленна комплексын буйлуулгын болон бусад предприятинуудые хүгжөөбэл, ашагтай байха hэн. Арадай үргэн хэрэглэмжын эд бараа, промышленна продукци гаргадаг бага предприятинуудые байгуулхада, хүдэлмэригүйшүүл ажалтай болохо бэлэй.

Манай бүтээн гаргадаг продукци хүдөө ажахынуудта хэрэггүй гэжэ хэлэхэ аргагүйб. Бүдүүн тэжээл жэжэдхэн бутаргахада хэрэгтэй. Тиимэhээ иимэ машина бүтээхээ болихо гээшэ буруу. Колхоз, совхозуудай дуратайгаар абахын тула машинын шанар hайжаруулха болонобди. Эдэ түхеэрэлгэнүүдые бүтээхэ проект анхан хуулита ёhoop дээрэhээ дамжуулагдажа үгтэдэг hаа, мүнөө тэрэниие шалгажа, абаха, болихоёо өөhэдөө мэдэхэ ёhотойбди. hайн шанартай, ашаглахада найдамтай машина бүтээхын тула станок болон түхеэрэлгэнүүдээ шэнэлхэ хэрэгтэй. Токарна, слесарна, фрезернэ, үрэмдэлгын станогууд арбаад жэлэй туршада хүдэлгэгдэжэ, хуушараа. Жэшээлхэдэ, гурбадахи цехтэ иимэ станогууд олон юм. Тэндэ машинын элдэб оньhон түхеэрэлгэнүүд бүтээгдэнэ. Тус цехтэ хэдэн станогуудай эбдэрхэдэ зарим зүйлнүүд бүтээгдэхээ болижо, манай хабсаралгын цехтэ hаад ушаруулна бшуу. Энэ станогуудые хэдэн хоног соо заhабарилхада хэды ехэ саг hалгагдана, олон машина гаргагдангүй үлэнэ гээшэб! Бүтээсэ ехэтэй, шэнэ станогуудые оложо, түргэнөөр тодхохо шухала. Тиигээгүй hаа, шэнэ эрхэ байдалда гарза гаргашамнай ехэ болохо ха юм.

Шэнэ станогуудые hайнаар ашаглаха хүдэлмэришэд манда бии. Олонхи нүхэднай тусхай техническэ мэргэжэлтэй. Тэдэнэрэй ондоо тээшээ хүдэлхээ ошоо hаань, дүй дүршэлтэй хүдэлмэришэд үсөөн үлэхэ. Ямаршье предприятиин хүгжэлтые тэдэнэр лэ тодорхойлдог ха юм. Тиимэhээ дэлгүүрэй экономикын эрхэ байдалда завод, фабриканууд бэрхэ, дүршэл шадабаритай хүдэлмэришэдые дуратайгаар абаха бшуу. Мүнөө уран гартай хүдэлмэришэдые ёhотоор сэгнэнэгүйбди. Тэдэнэрэй салин хүлhэн бусадайхиhаа ехэ бэшэ, хэhэнэйнгээ зэргээр абанагүй. Дэлгүүртэ ороходоо, иимэ хүнүүдые сэгнэжэ, хүндэлжэ hураха гүбди? Имагтал тэдэнэрэй уран гараар hайн шанартай продукци гаргагдажа, предприятида ашаг олзо оруулагдана гээшэ. Ажахы эрхилэлгын шэнэ гуримда ороходоо, хүнүүд ажалаа сэгнэжэ hураха гэжэ hананаб. Хэрбээ хүдэлмэригүйшүүлэй бии болобол, энэнь бүри удхатай болохо, ажалай журам хазагайруулха ушарнууд эрид үсөөрхэ hэн. Бодомжонуудтайгаа хубаалдаха гэhэмни энэл даа.

А. БОДРОВ,
«Бурятфермаш» нэгэдэлэй слесарь-хабсаргагша.

Ургаса — 90

...РЯАЛГАМНАЙ УРГУУЛХАhААШЬЕ ХҮШЭР ЛЭ

...абтаха ургаса ...байгаагүй, байха... Илангаяа hүүлэй ...нютагаймнай бай... ...сагай уларилай байдал ...зрид хубилшоо ...али hайжараагүй, ...тогтууригүй, тасрдашагүй ...Холю ошолтогүй, ...мнай сагай уларил ...гээшэб? Жэлэй ...-февраль hарада ...дулаан болоо hэм. ...хүйтэрээд, хабарhаа ...хахадлатар ган... hүүлээрнь хура бо... ...аад, мүнөөшье ...ехэхэн гасалан ...байна ха юм.

...абаhаар тарилга ...гүй, газарай хүрьhэн ...болоороо хэташанхай ... Тиин бидэ тарил... болзорыень хойшо... ...тай болоо hэмди. ...бол, манда ур... ...тарянай үрэ... ...гээд газарай хүрь... ...hалгааха hэшхэл ... Тарилга хэхэ бол... ...тодорхойлоод гэхэ гү, ...түрүүшын хура бо... ...тайгаар хэрэглэхээр ...гэжэ шиидэhэ... ...байба. Иигэжэ тари... ...шье абтаагүй hаа, ...жэлдэ хэрэглэхээр ...бол ургажа, алтан... ...үнэ сэнтэй үрэhэ ...мнил хосорхогүй ...шуу.

...дэ бороо хүлеэжэ, ...тариhан тарямнай ...үрдеэ юм. Теэд ур... ...захалхаhаа... ...бороо тоhалга... ...жо, ехэхэн хохидол ... Эндэ тэнгэриин ...хүлеэжэ, шарайшагүй ...аргагүй байгаабди.

Жэгдэ hайнаар ургаhан ороохо тарямнай эдеэшэжэ, амяарлан хуряахаар болоод байгаа. Тиигэжэ бидэ таряагаа сабшажа, баал болгон унагааха хүдэлмэрээ үргэнөөр ябуулhамнай зүбтэй байба.

Абаhаар 100 гектарай горох хуряагааб ди. Энэ полиин хахадыень ногооной гурилда хэрэглэхээр сабшажа абаад байхадамнай, үлэгшэнь эдеэшээд байгаа. Иигэжэ горохой ороохо суглуулжа абаhандаа баяртайбди. Энэ жэлдэ 2114 гектарай шэниисын, 2168 гектарай обёосой ургаса хуряагдахаар хараалагдаа юм. Мүнөө ажалнай дүүрэнтэжэ байна. Хуряалгын эхинhээ хойшо хорин комбайн хүдэлгэгдөө hэн. Табан экипаж эдеэшэhэн таряа сабшажа унагаагаа. Харин 15 комбайн хатаhан баалнуудые суглуулхын хажуугаар сэхэ хадаа.

Таряагаа хуряахаhаа урид бүхы таряалангайнгаа ургасые hайнаар шалгажа хараад, эдеэшэhыень тодорхойлсо hэмди. Тиигэжэ ургасаяа амяарлан хуряахаhаа гадна зарим полиин таряа сэхэ хадаха агрегадуудые байгуулhамнай бүтээсэтэй байба. Мүнөө таряа баал болгон сабшаха хүдэлмэридэ дүршэлтэй комбайнернууд Б. Будаев, В. Бубеев, А. Цыдыпов, Ж. Зурлов, Г. Цыренов, хатаhан баалнуудые сулуулжа сохигшод В. Бубеев, М. Урбагаров, В. Бадмаев гэгшэд ажаллана.

Мүнөө манай зорилго гэхэдэ, ургасаяа гээлтэ хоролтогүйгөөр суглуулжа абаха болонобди. hаянай хадын орой гоор саhан орожо, нилээд хүйтэрөө. Гэбэшье тэнгэри бүрхэг, заримдаа хура бороошье ороод абана. Юрэдөө саhан орошуужан гэжэл яараха баатай болонобди.

Энэ жэлэй ургаса hайн байгаа. Ган гасуурай гасаланда оробошье, тарилгаяа таарамжатай болзорто үнгэргэhэмнэй ороохото ургамалнуудай жэгдэ hайнаар ургаа бшуу. Зарим участогуудта надхажа унаhаншье таряан бии байгаа. Бидэ иимэ ургасаяа тусхай түхеэрэлгэтэй жаткаар сабшажа абанабди.

Уридшалан багсаамжалхада, мүнөө Хүнтэймнай таряалангай гектар бүриhөө 20 гаран центнер ургаса абтажа байна. Тодорхойлбол, hүүлэй мэдээгээр Баянголой тракторно-таряан ажалай бригадын коллектиз гектарай 25 центнер, харин Үрэжэлэй бригадын гэшүүд гектарай 30 центнер таряа сохижо абана. Бүхы колхозоороо гектарай 24—25 центнер болохо гээд хүлеэнэбди. Энэмнай яhала hайн гээшэ. Илангаяа ороохо таряа худалдажа абаха гүрэнэй үнэ сэнгэй дээшэлүүлэгдээд байхада, бидэ энэ продукцияа худалдахадаа нилээд олзотохомнай гээшэ ааб даа.

Таряанай ургаса хуряажа абаха гээшэ бултанай зорилго мүн. Эндэ гурбан бригадымнай таряашад хоорондоо нягта харилсаа холбоотойгоор ажаллана. Юрэдөө али нэгэ бригадада запас частиин гү, али түхеэрэлгын дуталдаа hаа, тэрэ дороо туhа хүргэдэг заншалтайбди.

Эдэ үдэрнүүдтэ таряа поли дээрэhээ зөөхэ гээшэ шухала болоод байна. Автомашинанууд дуталдана. Мүнөө колхозоймнай 11, Баргажанай РТП-гэй—10, Баргажанай автотранспортна предприятиин 2 автомашина комбайнуудые хангахадаа, заримдаа үрдинэгүй. Ургасамнай урдынхиhаа ехэ байжа, иимэ алдуу гаргагдаба.

Ургасаяа хуряахын хажуугаар үрэhэнэй таряа сэбэрлэжэ хаагаабди. Эдэ үдэрнүүдтэ гүрэндэ таряа тушаажа захалхайбди. hүүлэй мэдээгээр 3 мянган центнер ургасын дээжэ эльгээгдээ. Бүхыдөө байгша ондо 4 мянган центнер тушааха гүрэнэй захил бии гээшэ.

Энэ жэлдэ гансашье ургаса hайн бэшэ, мүн таряанай шанар бахархамаар байба. Тиимэhээ «бурятская-79» сортын шэниисээ эрхим шанартайгаар, 16 процентhээ дээшэ бэшэ шиигтэйгээр бэлэдхэлэй пунктда тушаанабди. Энэ сортын таряан амяарлагдан хурягдаа юм.

Нёдондо бидэ гүрэндэ 4 мянган центнер таряа тушааха түсэбөө 20 мянганда хүргөө hэмди. Харин байгша ондо 10 мянган центнер ургаса худалдагдахаар хараалагдана.

Ургаса хуряаха гээшэ ургуулхаhаашье хүшэр хүндэ болонхой. hая болотор таряанай үнэ сэнгшье бирагүй hэмнай. Таряашад миинтээр шахуу ажалладаг байгаа гээшэ. Мүнөө юумэн булта хубилжа, таряашанай ажал зүбөөр сэгнэгдэжэ захалхань. Өөрынгөө ажалай, түйлаhан үрэ дүнгүүдэй үндэрөөр сэгнэгдэдэг болоходол хүн бүхэн улам урмашангаар хүдэлдэг ха юм.

С. МОСОЛОЕВ,
Баргажанай районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой комбайнер.

Нарhатын совхоз hүүлэй жэлнүүдтэ хажуу тээhээ ороохо таряа худалдажа абанагүй. Сагай уларилай таарамжагүй байhанhаа уламжалан, ажахын механизаторнууд ороохо таряанайнгаа ургасые хүндэ хүшэр эрхэ байдалда хуряажа байна. Яруунада намагтай поли дээрэ техникын хүдэлхэнь бүришье hаа, хүндэ юм. hүүлшын уhата бороодо сохиулhан таряаниинь надхажа унаhан байна. Мүн набтараар ургаhан обёосыньшье баhал унашоо.

Таряан эндэ hайнаар ургаа. Ешмээнэй тариrдаhан полиин гектар бүриhөө дунда зэргээр 12,2 центнер ургаса абтаа. Тиихэдэ нэгэдэхи отделенидэ ургасань эгээл баян байба. Тэндэ гектарай 17,6 центнер ороохон абтана.

Таряа хуряалгын хаhа соо комбайнернууд 3000 гектарай ургаса хуряажа абаха ёhотой юм. Сентябриин 20 болотор 500 гектарай ургаса хуряагдаа. Комбайнернууд эндэ hайнаар хүдэлнэ. Василий Иванович Кузьмин 1227 центнер ороохо хуряажа абаа. Элбэг Бадмаевич Дондоков 859 центнер таряа сохёо. Энэ жэлэй таряа хуряалгын хүдэлмэридэ хажуу тээhээ жолоошод хабаадалсанагүй. Баир Кимович Аюшин энэ үдэрнүүдтэ Т-150 түхэлэй тракторaap гансаараа гурбан комбайнай сохиhон ороохо таряанай тоог дээрэ асаржа урдана.

— Ургасын надхажа унаhанhaa боложо, ороохоноймнай 7—8 процентнь гээлтэ хоролтодо ороно. Гэбэшье бидэ мүнөө түсэбөө лаб дүүргэхэбди, — гэжэ агроном Наталья Александровна Фомина хэлэнэ.

С. ДОРЖИЕВ,
Эрхүүгэй гүрэнэй университедэй студент.

ОРЁО БЭРХЭ БАЙДАЛДА

АРЕНДЫН АША

Ажахы, район соогоо эгээн түрүүлэн арендэнэ аргаар хүдэлжэ, «Заря» колхозой механизаторнууд Владимир Яковлевич Телешев, Владимир Александрович Игумнов гэгшэд ажахы дотор баhал бултанhаа уридлажа, ургасаяа амяарлан хадажа эхилээ юм.

Хүшэр бэрхэтэй уларилтай жэл байгаашье hаань, энэ звеногойхид таряалан дээрээ нилээд hайн ургаса ургуулжа шадаа.

Мүнөө тэдэнэр 250 гектарта таряа баал болгоод, hаяар наратай үдэрнүүдэй тогтомсоор тэрэнээ суглуулан сохижо эхилээ. Энэ жэлдэ нойтон шиигтэй ороохоной тоог дээрэ орохо байhаниие хараада абажа, таряа хатааха агрегадууд түрүүшын үдэрhөө hайнаар хүдэлгэгдэнэ.

А. МОЛОНОВ.

Хяагтын район.

РСФСР-эй КОММУНИС ПАРТИИН ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕДЭЙ ПОЛИТБЮРОГОЙ МЭДҮҮЛГЭ

«Советская Россия» газетэ тухай РСФСР-эй Верховно Соведэй шиидхэбэриие буруушаажа ба hанаата боложо байhанаа мэдүүлhэн олон тоото бэшэгүүд болон телеграммануд коммунистнуудhаа, ажалшадhаа КПСС-эй ЦК-да, РСФСР-эй Компартиин ЦК-да орожо байнхай.

Энээнтэй дашарамдуулан, РСФСР-эй Компартиин ЦК-гай Политбюро иигэжэ мэдүүлхэ баатай болоно.

РСФСР-эй Верховно Совет РСФСР-эй Верховно Соведэй газетэнүүд болон журналнууд тухай тогтоол батлан абаа. Республикын Верховно Соведэй өөhэдынгөө хэблэлнүүдтэй болохо гэhэн хүсэл гүйсэд үндэhэ баримтатай гэжэ тоолонобди. Гэбэшье республикын Верховно Соведтэ мэдэлтэй хэблэл болгохо гээд «Советская Россия» газетын ерээдүйе тодорхойлхо гэжэ hэдэhэн Верховно Соведэй нэгэ талын, хуули ёhoдо зүришэhэн хандалгатай зүбшэжэ болохогүй байна.

1956 ондо РСФСР-эй талаар КПСС-эй ЦК-гай Бюрогой эмхидхэгдэхэдэ, КПСС-эй Центральна Комитедэй байгуулhан «Советская Россия» газетэ бии болоhон сагhаа хойшо Россин Федерациин олон миллион партийна уншагшадта, үргэн олон ажалшадта зорюулагдаhан байгаа. Бюрогой тараагдаhанай hүүлээр тэрэ КПСС-эй ЦК-гай газетэ боложо гаргагдадаг байгаа hэн. Партиин Центральна Комитет өөрынгөө үүсхэлээр 1974 ондо тэрэниие КПСС-эй ЦК-гай, РСФСР-эй Верховно Совет болон Министрнүүдэй Соведэй орган болгожо хубилгаhан юм. Эмхидхэн байгуулха шиидхэбэри энэ талаар РСФСР-эй Верховно Соведээр, Россин правительствоор абтаагүй юм.

«Советская Россия» газетэ түрүүшын номерhоо эхилээд, мүнөө болотороо Россин коммунистнуудай мүнгэ зөөреэр хэблэгдэдэг, тараагдадаг байгаа гээшэ. КПСС-hээ бэшэ ямаршье ондоо организаци тэрэниие хэблэхэ гаргашануудые хэдэггүй байгаа, редакциин бүридэл, тэрэнэй политическэ ба зохёохы шэглэл бүридүүлгэдэ хабаададаггүй байгаа бшуу.

35 жэлэй туршада «Советская Россия» хадаа республикын партийна организацинуудай газетэ боложо тогтонижоо ха юм. Энээнhээ эхи абан, РСФСР-эй Компартиин эмхидхэн байгуулгын съезд тусхай резолюци дотороо тэрэ саашадаашье Россин коммунистнуудай газетэ байhан зандаа үлэхэ гээд этигэл найдалаа элирхэйлhэн юм.

РСФСР-эй Верховно Соведэй зөөри болгон газетые дамжуулан үгэхые хараалhан, мүнөө нэгэ талаhаа абтаад байhан шиидхэбэри, редакционно коллегидэ болон ахамад редакторта этигэл найдал үзүүлхэгүй гээшэ эрид шууд буруушаалга үүсхэнгүй байжа шадахагүй байна. РСФСР-эй Компартиин ЦК-гай Политбюро редакционно коллегиин хараа бодолые хубаалдана, тэрэнэй нэрэ дээрэ хэлэгдэhэн гэмнэлгые үндэhэ баримтагүй гэжэ тоолоно, газетын хараа шутам дэмжэнэ.

«Советская Россия» газетын хуби заяан Россин коммунистнуудай, республика доторхи, тэрэшэлэн тэрэнэй газаа тээхи хэдэн миллион уншагшадай hанал хүсэлдэ зүришэнгеэр шиидхэгдэхэ ёhогүй. РСФСР-эй Верховно Совет, РСФСР-эй Министрнүүдэй Совет болон КПСС-эй ЦК эгээл ойрын үдэрнүүдтэ али алиндаа таарама, хуули ёhын шиидхэбэри абаха байха гэжэ этигэнэбди.

РСФСР-эй КОМПАРТИИН ЦК-гай ПОЛИТБЮРО.

СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй 1990 оной августын 9-нэй 792-дохи тогтоолоор баталагдаhан, эбэртэ бодо малай, гахайнуудай, хонидой болон шубуудай гүрэнэй бэлэдхэлэй шэнэ сэнгүүдые болзорhоонь урид, байгша оной октябриин 1-hээ хүсэндэнь оруулха тухай захиралта СССР-эй Министрнүүдэй Совет абаба. Заагдаhан сэнгүүд дотор мүнөө хүсэндөө байhан элдэб янзын нэмэлтэнүүд ба арбан нэгэдэхи түсэбтэ табан жэлдэ түйлагдаhан дунда зэргын хэмжээнhээ дээшэ мал болон шубуу гүрэндэ худалдаhанай түлөө нэмэлтэнүүд оруулагданхай, тэрэшэлэн 1991 оной январиин 1-hээ промышленна продукци болон хангалалгануудай шэнэ оптово сэнгүүд болон тарифуудые, социальна страхованиин ба бусад түлбэринүүдэй талаар дээшэлүүлэгдэhэн ставкануудые тогтоолгоhоо уламжалан гараhан үнэ сэнгэй дээшэлэлгын түлөө түлбэри хараалагданхай юм.

1990 оной январь-сентябрь hарануудта гүрэндэ худалдагдаhан мал болон шубуунай түлөө нэмэлтэнүүд — арбан нэгэдэхи табан жэлдэ түйлагдаhан дунда зэргын хэмжээнhээ дээшэ иимэ продукци худалдаhанай түлөө нэмэлтэнүүд юhэн hарын дүнгүүдээр ба байгша оной октябриин 1 хүрэтэр хүсэндөө байhан сэнгүүдээр түлэгдэхэ гэжэ тогтоогдоо.

Республика дотороо хэрэглэгдэдэг ба республиканууд хоорондын хангалгаhаа абтадаг мяхан ба мяханай продуктнуудай сэнгүүдэй (бэлэдхэлэй сэнгүүдэй дээшэлгэтэй дашарамдуулан) алгасалые бусааха талаар 1990 оной дүрбэдэхи кварталда хэгдэхэ нэмэлтэ гаргашанууд зохихо союзна республикануудай бюджедүүдэй мүнгэ зөөриhөө гаргашалагдаха, харин Москва болон Ленинград хотонуудта (РСФСР-hээ ородогhоонь бэшэ) эльгээгдэдэг, мүн ниитэ-союзна жасын тусхай хэрэглэгшэдтэ эльгээгдэдэг мяха ба мяханай продуктын талаар — союзна бюджедэй мүнгэнhөө гаргашалагдаха.

Мал болон шубуунай бэлэдхэлэй шэнэ сэнгүүдые тогтоолгоhоо уламжалан нэмэлтэ гаргашануудые харюулхын тула хэрэгтэй мүнгэ зөөри олохо ябадал РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй 1990 оной сентябриин 8-най 343-дахи тогтоолоор хараалhаниие СССР-эй Министрнүүдэй Совет хараадаа абаба.

Мал болон шубуунда бэлэдхэлэй шэнэ сэнгүүдые тогтоолhоо уламжалан, мяха болон мяханай продуктнуудай нэмэлтэ түлбэриин ставкануудые (оптово сэнгүүдые), СССР-эй Госкомцентэй болон СССР-эй Минфинтэй зүбшэжэ, 1990 оной октябриин 1-hээ тогтоохыень союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ даалгагдаа.

Тус захиралта абаhантай дашарамдуулан, шэнэ сэнгүүдые тогтоолгоhоо байгша оной дүрбэдэхи кварталда хүдөө ажахын абаха нэмэлтэ олзо доход 5 миллиардhаа дээшэ түхэриг болохо байна. Тиихэдээ колхозуудhаа, совхозуудhаа, бусад хүдөө ажахын предприятинууд болон организацинуудhаа, арендаторнуудhаа, таряашанай ажахынуудhаа худалдажа абтаhан 1 нэгэ тонно эбэртэ бодо малай түлөө гүрэнэй түлбэри 31 процентээр, гахайнуудай — 23, хонидой — 16, шубуудай — 40 процентээр ургаха байна.

АША ТУhАТАЙ ХӨӨРЭЛДӨӨН

Хуулиин ба экономическа харилсаанай асуудалнуудай талаар совет-американ конференци Москвада болобо. СССР-эй Юристнүүдэй холбоон, США-гай «Арад-арадтаа» гэhэн правительствада хабаагүй эмхиин түлөөлэгшэд энэ хуралдаае эмхидхэhэн байгаа. США-гай гүрэнэй секретарь байhан В. Роджерс — американ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо С. А. Ситарян эмхидхэлэй комитедэй совет талые толгойлбо.

Пленарна заседаниин эхиндэ СССР-эй Президент М. С. Горбачевой, США-гай Президент Д. Бушай амаршалганууд соносхон уншагдаа.

Совет правительствые толгойлогшо Н. И. Рыжков, США-hаа СССР-тэ байдаг элшэн сайд Д. Мэтлок болон В. Роджерс үгэ хэлэбэ.

Хуулинуудые гаргаха талаар СССР-эй Верховно Соведэй комитедэй түрүүлэгшэ, юридическэ эрдэмэй доктор Ю. Х. Калмыков, сенатор А. Маски, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, академик Л. И. Абалкин, США-гай юристнүүдэй ассоциациин президент Дж. Эллин, СССР-эй юстициин министр В. Ф. Яковлев болон бусадай хэhэн элидхэлнүүд гүнзэгы удхатай байгаа.

Хүнэй эрхэнүүдэй талаар уласхоорондын документнүүд, гэмтэ ябуулгада хабаатай хүнүүдэй эрхэнүүд, национальна үсөөнхиин эрхэнүүд, уласхоорондын hүйдхэлтэ ябуулгануудта, байгаалида хабаатай асуудалнууд конференци дээрэ зүбшэн хэлсэгдэhэн байгаа.

hүүлээрнь секцинүүдээр таража хүдэлбэ. Манай ороной элитэ мэдээжэ юристнүүд А. А. Собчак, Д. А. Керимов, И. И. Карпец гэгшэд секцинүүдэй хүдэлмэриие толгойлбо. СССР-эй Конституционно хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ С. С. Алексеевэй, профессорнүүд В. М. Савицкиин, Е. А. Лукашевай, США-гай мэдээжэ юристнүүд Розенфельдын, Уайдай, Розеной ба бусадай хэлэhэн үгэнүүд анхаралтай шагнагдаа.

СССР-эй Президент М. С. Горбачев конференци дээрэ түгэсхэлэй үгэ хэлээ.

Республикын Верховно Соведэй юридическэ таhагые даагша О. В. Хышиктуев, юстициин министрэй орлогшо М. С. Лазарева, адвокат А. А. Турушев, юрисконсульт В. Н. Васильев гэгшэд энэ конференци дээрэ Буряадай АССР-ые түлөөлhэн байгаа.

— Дэлгүүрэй экономикодо оролгын хуули ёhото асуудалнууд тухай, гэмтэ ябадалай ямар хэмжээндэ байhан тухай, тэрээнтэй тэмсэл тухай, оронойнгоо правительствын ба хуулинуудые сахин хамгаалгын зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдэй хөөрэлдөөнүүдhээ ехэ юумэ мэдэжэ, ойлгожо абабабди. США-гай сүүдэй, прокуратурын ба полициин хүдэлмэриин дүй дүршэлтэй танилсабабди, — гэжэ Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй юридическэ таhагые даагша О. В. Хышиктуев хөөрэнэ.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

ПРОЕКТ

Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын Хуули

...РЯАДАЙ АССР-тэхи ТАРЯАШАНАЙ АЖАХЫ ТУХАЙ

...эд бараанай-мүн... ...харилсаануудай хүгжэ... ...гуримшуулагдадаг ...эрхэ байдалда зөө... ...олон түхэл янза... ...тэрэнэй ажал ябуул... ...байhан үедэ та... ...ажахы эмхидхэлгын ...социальна бо... ...ёhоной гол ёhонуу... ...тодорхойлно.

...таряашанай ажахын ...байдал хангалгада шэглүүлэгдэнхэй, ажахын ажал ябуулга бэелүүлхэ талаар тэрэнэй эрхэнүүд болон харюусалга тодорхойлно, предприятинууд болон организацинуудтай, арадай депутадуудай Соведүүдтэй, гүрэнэй хүтэлбэрилгын зургаануудтай предприятиин харилсаануудые гуримшуулна, Буряадай АССР-эй бусад хуулинуудтай тааралдуулан хүдэлнэ.

ХЭhЭГ I.

ЮРЭНХЫ ДҮРИМҮҮД

...1. Таряашанай ажахы ...гол зорилгонууд. ...шанай ажахы хадаа ...нюурай эрхэнүүд... ...даанхай ажахын-байгуулалта болоно. Тэрэ гэр бүлөөрөө, ганса гү, али бүлэг хүнүүдэй хүдөө ажахын хэрэглэмжын эд зөөриин комплекс хэрэглэhэнэй ашаар хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилдэг ба худалдадаг байха юм. Таряашанай ажахы өөрынгөө бүридэлдэ юридическэ бусад нюурнуудые байлгадаггүй.

Таряашанай ажахы бэеэ даагаhан эд бараа үйлэдбэрилэгшэ ба эд бараанай эзэн байха зуураа ажахын тоссооной гол ёhонуудаар ажалаа эрхилдэг байна.

2. Ажахы хамта эрхилдэг үбгэ hамган, үхибүүд, эхэ эсэгэнэр, түрэлхид болон бусад хүнүүд таряашанай ажахын гэшүүд гэжэ тоологдодог. Ажалай хэлсээгээр тэндэ хүдэлдэг хүнүүд, тэрэ тоодо түрэлхид, таряашанай ажахын гэшүүд байха ёhогүй.

3. Таряашанай ажахын гол зорилгонууд гэхэдэ, тэрэнэй продукцяар ниитын хэрэглэмжэнүүдые хангалга ба абаhан олзо оршын үндэhөөр таряашанай ажахын гэшүүдэй социальна ба экономическа эрилтэнүүдые хангалга болоно.

4. Таряашанай ажахы, хэрбээ ССР Союзай, РСФСР-эй болон Буряадай АССР-эй хуулиин актнуудаар хоригдоhон бэшэ, таряашанай ажахын устав дотор хараалагдаhан үг зорилгонуудта тэрэнэй харюусадаг байгаа hаань, хүдөө ажахын ажал ябуулгын ямаршье янза түхэлнүүдые бэелүүлхэ эрхэтэй.

СТАТЬЯ 2. Таряашанай ажахынуудай түхэлнүүд.

1. «СССР-тэхи Зөөри тухай» СССР-эй Хуулияар тогтоогдоhон зөөриин түхэл янзануудтай зохилдуулагдан, Буряадай АССР-тэ таряашанай ажахын иимэ түхэл янзанууд хүдэлхэ аргатай:

— эрхэтэдэй зөөридэ үндэhэлhэн хубиин, гэр бүлын таряашанай ажахы;

— хамтын зөөридэ үндэhэлhэн таряашанай хамтын ажахы;

— гүрэнэй зөөри арендээр абалгада үндэhэлhэн ажахы.

СТАТЬЯ 3. Таряашанай ажахынуудай нэгэдэлнүүд.

1. Таряашанай ажахынууд территориальна, hалбариин гү, али бусад гол ёhонуудаар өөhэдынгөө ажал ябуулгануудта тааралдуулха, тэдэнэй эрхэнүүдые хамгаалалга хангаха, зохихо гүрэнэй болон бусад зургаануудта хамтынгаа аша туhануудые хамгаалха зорилгоор hайн дураараа холбоонуудта, ажахын ассоциацинуудта болон бусад нэгэдэлнүүдтэ нэгэдэхэ аргатай.

Тэрэниие байгуулагшадай баталдаг Уставай үндэhөөр нэгэдэл ажал ябуулгаяа эрхилдэг. Эндэ заагдаhан эмхидхэлэй байгуулалтануудай бүридэлдэ ородог таряашанай ажахынууд бэеэ даангы байдалаа, юридическэ нюурай эрхээ үлөөдэг, тус хуулиин хүсэн тэдээндэ тараан хэрэглэгдэдэг байха юм.

2. Тэрээнэй бүридэлдэ ородог таряашанай ажахынуудай уялгануудай түлөө нэгэдэл харюусадаггүй, харин таряашанай ажахы, хэрбээ эмхидхэн байгуулгын хэлсээгээр (уставаар) ондоо юумэнэй хараалагдаагүй байгаа hаа, нэгэдэлэй уялгануудай түлөө харюусадаггүй.

СТАТЬЯ 4. Таряашанай ажахы тухай хуули.

Таряашанай ажахынууд энэ Хуулиие болон Буряадай АССР-эй хуулиин бусад актнуудые, харин эдэ актнуудаар хараалагдаhан ушарта — мүн лэ Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолнуудые хүтэлбэри болгодог.

(Түгэсхэлынь 2-дохи нюурта).

ПРОЕК

Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын Хуули

БУРЯАДАЙ АССР-тэхи ТАРЯАШАНАЙ АЖАХЫ ТУХА

(Түгэсхэл. Эхиниинь 1-дэхи нюурта).

ХЭҺЭГ II.

ТАРЯАШАНАЙ АЖАХЫ БАЙГУУЛГА

СТАТЬЯ 5. Таряашанай ажахы байгуулха юрэнхы эрхэ нүхэсэлнүүд.

1. Энээниие байгуулха хүсэлтэй, хэрэгтэй доодо зэргын хүдөө ажахын эрдэм мэдэсэтэй ба таряашанай ажалда дүй дүршэлтэй РСФСР-эй, Буряадай АССР-эй эрхэтэн бүхэн таряашанай ажахы байгуулха эрхэтэй юм. Энэ нютагта ажаһуужа байһан эрхэтэд таряашанай ажахы байгуулха булюу эрхэтэй байдаг.

2. Таряашанай ажахы бүлын зүблэлэй шиидхэбэреэр, үгышье һаа, бүлые толгойлогшын шиидхэбэреэр, үгышье һаа ажалша коллективэй гү, али колхоздохи, совхоздохи гү, али гүрэнэй хүдөө ажахын бусад предприятидахи тэрэнэй зарим бүлэгэй шиидхэбэреэр, үгышье һаа, бүлэг хүнүүдэй шиидхэбэреэр байгуулагдажа болохо.

3. Таряашанай ажахы хүсэндөө байһан колхозууд болон совхозуудай бүридэлһөө нэгэ гү, али хэдэн байгууламжын подразделенинүүдые гаргаһанай эсэстэ заагдаһан подразделениин (подразделенинүүдэй) ажалшадай коллективүүдэй үүсхэлээр байгуулагдажа болохо.

СТАТЬЯ 6. Газарай участок үгэхэ гурим.

1. Таряашанай ажахы эрхилхын тула эрхэтэдтэ газарай участогууд арадай депутадуудай районно Соведэй шиидхэбэреэр тэдэнэй мэдүүлгын үндэһөөр, арадай депутадуудай сельскэ Соведэй шиидхэбэри хараадаа абан, бүхы наһаараа, уг залгамжалан үгэхэ аргатайгаар эзэмдэлгэдэнь үгтэдэг байна.

2. 1-дэхи хэһэгэй 5-дахи статья соо тоологдоһон эрилтэнүүдтэ харюусадаггүй хүнүүдтэ газарай участок богони болзороор — гурбан жэл хүрэтэр арендэдэ үгтэжэ болохо. Тиихэдээ энэ сагай туршада тэдэ ажахы ашаг үрэтэйгөөр эрхилхэ арга шадабаряа элирхэйлэн харуулха ёһотой.

Энэ эрилтые дүүргэһэн хүнүүд газарай участок наһаараа, уг залгамжалан дамжуулан үгэхэ эрхэтэйгээр эзэмдэлгэдэ абаха эрхэтэй болодог.

3. Тэдэнэй бүридэлһөө гаража, таряашанай ажахы эмхидхэхэ гэжэ хүсэһэн колхозуудай, совхозуудай гэшүүдтэ эдэ предприятинуудай газарһаа абтаһан, кадастрова сэгнэлтынь ажахын дунда зэргын хэмжээндэ гол түлэб байһан участогуудые наһанайнь, уг залгамжалан дамжуулан үгэхэ эрхэтэйгээр эзэмдэлгэдэ үгтэдэг юм.

4. Таряашанай ажахыда гол түлэб таһалагдаагүй талмайтай, тэндэ байһан ой модотой ба уһа горхонуудтайнь газарай участок таһалан үгтэдэг.

5. Газар эзэмдэхэ эрхэнь гүрэнэй актаар үнэмшэлэгдэдэг. Гүрэнэй актын түхэл янза, тэдэниие бүридхэлдэ абаха гурим Буряадай АССР-эй Верховно Соведээр тодорхойлогдодог.

6. Газарай участогай хэмжээн таряашанай ажахыда бодото ушар бүхэндэнь ондоогоор тодорхойлогдодог. Үгтэдэг газарай участогуудай эгээл дээдэ хэмжээнүүд Буряадай АССР-эй хуулитай зохилдуулан тодорхойлогдодог.

СТАТЬЯ 7. Таряашанай ажахы байгуулха гурим.

1. Тэдэнэй бүридэлһөө гаража, бээ даанхай таряашанай ажахы байгуулха гэжэ хүсэһэн колхозой гэшүүд болон совхозой хүдэлмэрилэгшэд мэдүүлгэтэйгээр колхозой гү, али совхозой хүтэлбэридэ хандаха ёһотой. Мэдүүлгэ дотор газарай участогай хэмжээн, тэрэнэй байһан газар, мүн тэрэшэлэн мэдүүлгэ баригшын абаха дуратай эд хэрэгсэлнүүдэй үнэ сэн заагдаһан байха ёһотой. Колхознигуудай хамтын суглаан, совхозой ажалша коллективэй совет нэгэ һарын туршада тус мэдүүлгээр шиидхэбэри абадаг. Талануудай зүбшөөгөө һаань, мэдүүлгэнь ба тэрэнээр абтаһан шиидхэбэри арадай депутадуудай сельскэ Соведтэ дамжуулагдадаг. Таряашанай ажахы эмхидхэхын тула шиидхэбэри дотор хэлсэгдэһэн газарай участогые бусаан абаха талаар зууршалга арадай депутадуудай районно Соведтэ дамжуулагдаха зууршалга арадай депутадуудай сельскэ Совет нэгэ һарын туршада бэлдэдэг.

2. Хэрбээ нэгэ талаһаа, мэдүүлгэ баригшын, нүгөө талаһаа, ажахы болон арадай депутадуудай сельскэ Соведэй хоорондо арсалдаанай гараһан ушарта, шиидхэбэри арадай депутадуудай районно Совет абадаг байха. Хэрбээ колхозой гэшүүн, совхозой хүдэлмэрилэгшэ арадай депутадуудай районно Соведэй шиидхэбэриие зүбшөөхэгүй байгаа һаа, тэдэ сүүдтэ энэ шиидхэбэреэр гомдол бариха эрхэтэй.

3. Колхозой гэшүүд бэшэ, совхозой хүдэлмэрилэгшэд бэшэ эрхэтэд, таряашанай ажахы байгуулха гэжэ хүсөө һаа, газарай участок үгэхэ тухай мэдүүлгэтэйгээр арадай депутадуудай поселково, сельскэ Соведтэ хандадаг. Мэдүүлгэ соонь нөөсын газарһаа үгтэхэ газарай участогай хэмжээн, тэдэнэй байһан газар заагдаһан ба таряашанай ажахы эрхилхэ программа найруулагдаһан байха ёһотой.

4. Арадай депутадуудай поселково, сельскэ Совет нэгэ һарын туршада мэдүүлгэ хаража үзэдэг, тиигээд тэрэниие өөрынгөө шиидхэбэритэй хамта арадай депутадуудай районно Соведтэ эльгээдэг. Тэрэ таряашанай ажахы эрхилхын тула газарай участок үгэхэ тухай шиидхэбэри мэдүүлгэ үгэһэн үдэрһөөнь хойшо гурбан һараһаа хойшо бэшэ болзорто абадаг.

5. Хэрбээ, нэгэ талаһаа, эрхэтэнэй, нүгөө талаһаа, ажахы болон поселково, сельскэ Соведэй хоорондо арсалдаанай гараа һаа, арадай депутадуудай районно Совет шиидхэбэри абадаг. Арадай депутадуудай районно Соведэй шиидхэбэритэй эрхэтэн зүбшэхэгүй байгаа һаа, тэрэ сүүдтэ энэ шиидхэбэридэ гомдол бариха аргатай.

6. Гүрэнэй, ниитын, кооперативна, гадаадын предприятинууд болон организацинуудай, амяараа эрхэтэнэй урда таряашанай ажахын аша туһануудые ажахые толгойлогшо түлөөлдэг.

7. Таряашанай ажахые толгойлогшоор 18 наһа гүйсэһэн, тэрэнэй гэшүүдэй нэгэн байжа болохо.

8. Буряадай АССР-тэ абтаһан гуримуудтай зохилдуулан, газар үгэхэ гүрэнэй акт болон бусад документнүүд таряашанай ажахые толгойлогшын нэрэ дээрэ бэшэгдэдэг юм.

СТАТЬЯ 8. Таряашанай ажахые бүридхэлдэ абалга.

1. Таряашанай ажахые бүридхэлдэ абалга таряашанай ажахын байһан газарай арадай депутадуудай районно Соведэй гүйсэдхэхэ комитедтэ бэелүүлэгдэдэг юм.

2. Арадай депутадуудай районно Соведэй гүйсэдхэхэ комитедтэ таряашанай ажахые бүридхэлдэ абахын тула тэрэниие байгуулха тухай шиидхэбэри, устав болон Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тодорхойлһон бусад документнүүд үгтэдэг юм.

3. Газар эзэмдэхэ гүрэнэй актын ажахые толгойлогшодо үгэһэн сагһаа 30 үдэрһөө хойно бэшэ таряашанай ажахы бүридхэлдэ абтаха ёһотой. Тэрэниие байгуулга таарамжагүй гэһэн шалтагаанаар таряашанай ажахые бүридхэлдэ абаха ябадалһаа арсажа болохогүй.

4. Бүридхэлдэ абтаһанай һүүлээр таряашанай ажахы юридическэ нюурай эрхэ, уялгануудтай болодог: өөрын нэрэ ба адрес бэшээтэй тамга абадаг; өөрынгөө һанамжаар банкын эмхи зургаанда тоосооной ба бусад счедуудые нээдэг; бээ даанхай эд бараа үйлэдбэрилэгшэ ба эд бараанай эзэн болоожо, бусад предприятинууд, организацинууд болон эмхи зургаануудтай ажал хэрэгэй харилсаануудта ородог.

СТАТЬЯ 9. Таряашанай ажахын устав.

1. Таряашанай ажахы уставай үндэһөөр ажал ябуулгаяа эрхилдэг. Уставынь арадай депутадуудай районно Соведэй гүйсэдхэхэ комитет баталдаг.

2. Таряашанай ажахын устав дотор тодорхойлогдодог гэбэл: таряашанай ажахын нэрэ, тэрэнэй байһан газар, ажал ябуулгын шэглэл ба уг зорилгонууд, таряашанай ажахын эд хэрэгсэлнүүдые бии болгохо гурим ба олзоёо (доходоо) хубаарилга, таряашанай ажахын ажал ябуулгые хубилгаха ба болюулха эрхэ нүхэсэлнүүд.

ХЭҺЭГ III.

ТАРЯАШАНАЙ АЖАХЫН ЭД ХЭРЭГСЭЛ

СТАТЬЯ 10. Эд хэрэгсэлэй бүридүүлэгдэхэ ба ашаглагдаха эрхэ нүхэсэлнүүд.

1. Байрын гэрнүүд, ажахын барилганууд, газарай участок дээрэ таригдаһан модонууд, ашаг шэмэтэ ба хүдэлмэриин мал, шубууд, хүдөө ажахын ба бусадшье техникэ, багажа зэбсэг, транспортна хэрэгсэлнүүд, мүнгэн зөөри, мүн баһа бусадшье үнэтэй сэнтэй зүйлнүүд таряашанай ажахын эд хэрэгсэлынь болодог, тэдэнэй үнэ сэнгынь таряашанай ажахын амяараа дансада оруулагдадаг.

2. Таряашанай ажахын эд хэрэгсэл РСФСР-эй ба Буряадай АССР-эй хуулита актнуудай ёһоор тэрэнэй зөөринь болодог.

3. Таряашанай ажахын эд хэрэгсэлэй бүридхэхэ эшэ үндэһэнүүд гэбэл:

— эмхидхэн байгуулагшадай оруулһан мүнгэнэй ба материальна хубинь;

— продукци худалдажа олоһон, элдэб янзын хүдэлмэринүүдһээ болон хэрэглэмжэнүүдые тэдхэһэнһээ, мүн баһа ажахы эрхилэлгын бусадшье зүйлнүүдһээ ороһон олзо;

— банкнуудай болон бусад кредиторнуудай урьһаламжа;

— үнэтэ саарһануудһаа абтадаг олзо орошо;

— РСФСР-эй болон Буряадай АССР-эй хуулита актнуудаар хоригдоогүй бусадшье арга боломжонууд.

СТАТЬЯ 11. Эд хэрэгсэл эдлэлгэ, ашаглалга ба зонхилолго.

1. Таряашанай ажахын эд хэрэгсэл эдлэлгэ, ашаглалга болон зонхилолго тэрэнэй гэшүүдэй хоорондоо хэлсэһэнэй ёһоор бэелүүлэгдэдэг. Таряашанай ажахын эд хэрэгсэл ашаглалгые зонхилхо талаар хэлсээнүүдые таряашанай ажахые толгойлогшо бэелүүлдэг.

2. Таряашанай ажахын гэшүүдэй нэгэнэйнь тэрэнэй бүридэлһөө гарахада, эд хэрэгсэлынь хубаарилагдадаггүй. Тэрэнэй хубинь (эд хэрэгсэлэйнь хуби) мүнгөөр үгтэдэг. Энэ хубиие түлэхэ болзор 5 жэлһээ ехэ байха ёһогүй.

Таряашанай ажахын бүридэлһөө гараад, өөрөө бээ даанги таряашанай ажахы байгуулха зорилготой гэшүүдтэ ажахын бүхы гэшүүдэй зүбшөөлөөр эд хэрэгсэлэй хубинь үгтэжэ болохо.

3. Таряашанай ажахы гүрэнэй, хамтын предприятинуудһаа, эмхинүүдһээ, таряашанай бусад ажахынуудһаа, амяараа эрхэтэдһээ эд хэрэгсэл арендэдэ абаха эрхэтэй, мүн баһа эдэ тоологдоһон нюурнуудта өөрынгөө эд хэрэгсэл РСФСР-эй хүсэндөө байһан хуулинуудай ёһоор арендэдэ үгэжэ болохо.

СТАТЬЯ 12. Газар эдлэлгэ ба ашаглалга.

1. Газар эдлэлгэ ба ашаглалгые таряашанай ажахы бээ даагаад бэелүүлдэг, тиихэдээ хүсэндөө байһан хуулинуудые баримталан газар эдлэгшын эрхэнүүдые ашагладаг, тэрэнэй уялгануудые дүүргэдэг.

2. Таряашанай ажахы газарай үрэжэл дээшэлүүлхэ, нуралгые һэргылхэ, оршон тойронхи байдалые һайжаруулха талаар хэмжээ ябуулганууды бэелүүлхэ уялгатай. Эдэ хэмжээ ябуулгануудые мүнгэн зөөреэр хангалга өөрынь мүнгөөр гү, али ондоошье аргаар хэгдэжэ болохо.

3. Таряашанай ажахын эдлэлгэдэ ба ашаглалгада үгтэһэн газарай участок хубаарилагдажа болохогүй.

4. Ажахые толгойлогшын наһа бараһан гү, али ондоо шалтагаанаар гаража ошоһон ушарта газар эдлэхэ гү, али арендэдэ абаха эрхэ актаар гү, али хэлсээгээр ажахын гэшүүдэй нэгэндэ (дундаа хэлсэһэнэйнь ёһоор) дамжуулан үгтэдэг. Ажахын гэшүүдэй хоорондо уг залгамжалха булюу ехэ эрхэтэй байһан тухай арсалдаан сүүдэй ёһо гуримаар шиидхэгдэдэг.

СТАТЬЯ 13. Газарай түлөө түлбэри.

1. Газар эдлэһэнэйнгээ, ашаглаһанайнгаа түлөө таряашанай ажахы газарай налог гү, али арендын түлбэри түлэдэг. Газарай налог түлэхэ гурим болон түлбэриин хэмжээн Буряадай АССР-эй хуулиар тогтоогдодог. Арадай депутадуудай нютагай Соведүүд таряашадай ажахынуудта газарай налог тохоходоо, хүнгэлэлтэнүүдые үгэхэ эрхэтэй.

2. Тогтонижожо, болбосон түхэлтэй болотороо 5 жэлһээ бага бэшэ болзор соо, зүгөөр һандаргагдаһан гү, али бага ашаг үрэтэй газарай үгтэһэн байбал, 10 жэлһээ бага бэшэ болзорто таряашанай ажахы газарай налог түлэлгэһөө сүлөөлэгдэдэг.

3. Арадай депутадуудай нютагай Соведһээ газар арендэдэ абаһан таряашанай ажахы хоёр талын хэлсэһэнэй хэмжээгээр Буряадай АССР-эй хуулиар хараалагдаһан гуримаар арендын түлбэри түлэдэг.

4. Газарай түлөө түлбэри таряашадай ажахынуудһаа нютагай Соведүүдэй бюджедтэ оруулагдадаг, нэн түрүүн газар аршалан хамгаалгада, тэрэнэй шанарые һайжаруулгада, зүбөөр эсхэмжэлгэдэ ашаглагдадаг.

СТАТЬЯ 14. Байгаалиин баялигуудые ашаглалга.

1. Даалгагдаһан газарайнгаа участок дээрэ таряашанай ажахы эндэ бии байгаа ашагта малтамалнуудые, ой модоной баялигуудые ашаглаха эрхэтэй, мүн баһа газарай бусадшье ашата шанар шэнжэнүүдые РСФСР-эй болон Буряадай АССР-эй хүсэндөө байһан Хуулиар тааралдуулан ашаглаха эрхэтэй.

2. Таряашанай ажахы тэрээндэ ашаглахыень үгтэһэн газар, уһа, ой модо, байгаалиин бусадшье баялигуудые гамтайгаар ашаглаха уялгатай, тэдэниие сахин хамгаалха талаар эрилтэнүүдые баримталаагүй байһанайнгаа түлөө харюусалгатай байха.

СТАТЬЯ 15. Таряашанай ажахын эд хэрэгсэлэй талаар эрхэнүүдые лаб хангалга.

Буряадай АССР таряашанай ажахын эд хэрэгсэлэй талаар эрхэнүүдые хамгаалгые лаб хангадаг, таряашанай ажахыһаа тэрэнэй гол фонднуудыень, эрьесэдэ байһан эд зөөриие болон тэрэнэй ашаглажа байгаа бусадшье эд хэрэгсэлые гүрэн абадаггүй.

Эд зөөриин талаар таряашанай ажахын эрхэнүүдые эрхэтэд, юридическэ нюурнууд болон гүрэнэй зургаанууд эбдэжэ, гарза хохидол ушаруулаа һаа, тэрэнэй түлөө түлбэриие сүүдэй гү, али Гүрэнэй арбитражай шиидхэбэреэр бусаадаг.

ХЭҺЭГ IV.

ТАРЯАШАНАЙ АЖАХЫН ЭКОНОМИЧЕСКА, АЖАХЫН БОЛОН СОЦИАЛЬНА АЖАЛ ЯБУУЛГА

СТАТЬЯ 16. Таряашанай ажахын үйлэдбэриин программа.

1. Таряашанай ажахы өөрынгөө аша туһые хаража, бээ даагаад үйлэдбэриингөө программые зохёодог. Тэрэ мүнөө хүсэндөө байһан хуулиар хоригдоогүй ямаршье ажал ябуулга эрхилжэ болохо, тиихэдээ гол ажал ябуулгань хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилхэ, буйлуулха ба худалдаха шэглэлтэй байха зэргэтэй.

2. Хэмһээ ехэ хорото бодосуудтай продукци үйлэдбэрилжэ, худалдахаһаа, мүн баһа таряашанай ажахын бусад аргаар хуули эбдэһэнһээ бэшэ ушарта таряашанай ажахын ажал хүдэлмэридэ гүрэнэй, ажахын болон бусад зургаануудай зүгһөө хамааралсалга хоригдоно.

3. Таряашанай ажахын гүрэнэй, кооперативна болон бусад предприятинуудтай, эмхинүүдтэй, таряашанай ажахынуудтай болон эрхэтэдтэй ажахын талаар, коммерческэ болон ондоошье харилсаанууд хэлсээнэй үндэһэн дээрэ бэелүүлэгдэдэг.

СТАТЬЯ 17. Таряашанай ажахын олзо орошо.

1. Таряашанай бүхы түхэлэй ажахынуудта ажахын ажал ябуулгын финансова дүнгүүдые ниитэ нэгэн ёһоор харуулха зүйл — олзо орошо мүн.

2. Налог ба бусад түлбэринүүдые бюджедтэ оруулһанай удаа таряашанай ажахыда үлэһэн олзонь (сэбэр олзонь) бүхыдөө тэрэнэй мэдэлдэ ородог. Таряашанай ажахы сэбэр олзоёо ашаглаха шэглэлнүүдые, хэрбээ Уставаар ондоогоор хараалагдаһан бэшэ һаань, бээ даагаад, өөрөө тодорхойлдог.

СТАТЬЯ 18. Таряашанай ажахыда хэгдэдэг ажал хүдэлмэри.

1. Таряашанай ажахын үйлэдбэриин программа өөрынгөө гэшүүдые гол түлэб ажалаар хангаха зорилгоор тодорхойлогдодог. Таряашанай ажахыда ажалай гурим тэрэнэй гэшүүдээр тогтоогдодог.

2. Таряашанай ажахын гэшүүн бүхэнэй ажалай олзо доход тэрэнэй ажалаар оруулһан өөрынь хубитаар тодорхойлогдодог. Тиихэдээ таряашанай ажахын хүдэлмэриин эсэсэй дүнгүүд хараада абтадаг, налогоор гуримшуулагдадаг, хэмжээнь хизаарлагдадаггүй.

3. Ажалай түлбэриин түхэл хэлбэриие, системые болон хэмжээень, мүн баһа таряашанай ажахын гэшүүдэй олзо доходой бусад зүйлнүүдые тус ажахы өөрөө тодорхойлдог.

4. Ажалай хэлсээ баталжа, ажахыда абтаһан хүдэлмэрилэгшэдэй ажалынь түрүүшын ээлжээндэ таряашанай ажахын олзо доходһоо түлэгдэдэг. Түлбэринь, хэрбээ энээн тушаа ондоо хэлсээнэй үгы һаа, таряашанай ажахын дүнгүүдһээ дулдыдадаг, тиигэбэшье гүрэнэй предприятинуудта иимэ мэргэжэлээр хүдэлдэг хүдэлмэрилэгшэдэй түлбэриһөө бага бэшэ байха зэргэтэй.

5. Ажахын толгойлогшын ба ажалай хэлсээгээр хүдэлжэ байһан хүдэлмэрилэгшэдэй хоорондохи ажалай арсалдаанууд сүүдээр шиидхэгдэдэг.

СТАТЬЯ 19. Таряашанай ажахын бусад предприятинуудтай, эмхинүүдтэй, эрхэтэдтэй ажахын талаар харилсаанууд.

1. Бусад предприятинуудтай, эмхинүүдтэй болон эрхэтэдтэй ажахын талаар ажал ябуулгын харилсаануудые таряашадай ажахы хэлсээнүүдэй үндэһөөр бэелүүлдэг.

Таряашанай ажахынууд өөрынгөө мэдэлээр хэлсээ баталха, уялгануудаа тодорхойлхо, ажахын талаар бусадшье, РСФСР-эй болон Буряадай АССР-эй хуулинуудта зүрилдөөтэй бэшэ һаань, харилсаануудые сүлөөтэ ёһоор тогтоожо болохо.

2. Продукциин, хүдэлмэринүүдэй, хэрэглэмжэ хангалгын зүйлнүүдые сүлөөтэ ёһоор худалдаха гү, али хоригдохонь РСФСР-эй хуулиар хизаарлагдадаг ба баталагдадаг.

3. Ажал ябуулгадаа таряашанай ажахы эд хэрэглэгшын аша туһые, продукциин, хүдэлмэринүүдэй шанарта тэрэнэй эрилтэнүүдые анхаралдаа абадаг, эд хэрэглэгшын аша туһань ба эрхэнүүдынь РСФСР-эй болон Буряадай АССР-эй Хуулита актнуудаар хамгаалагдадаг.

СТАТЬЯ 20. Таряашанай ажахын продукцияа худалдаха гурим.

1. Үйлэдбэрилһэн продукцияа өөрынгөө мэдэлээр худалдаха эрхэ таряашанай ажахыда үгтэдэг. Тиихэдээ өөрынгөө мэдэлээр баталагдаһан хэлсээнүүдтэй тааралдуулан, гүрэнэй бэлэдхэлэй эмхинүүдтэ, колхозой дэлгүүр дээрэ, гүрэнэй болон кооперативна худалдаа наймаанда болон бусад эд хэрэглэгшэдтэ худалдаха эрхэтэй.

2. Продукциин шанарай, санитарна болон бусад эрилтэнүүдэй талаар хүсэндөө байһан нормативуудые таряашанай ажахы заатагүй баримталха уялгатай.

СТАТЬЯ 21. Үнэ сэнгүүд ба тэдэниие бүридүүлгэ.

1. Өөрынгөө продукци, хэрэглэмжэ хангалгые, үйлэдбэриин үлэгдэлнүүдые таряашанай ажахы бээ даагаад гү, али хэлсээнэй ёһоор баталагдаһан сэнгүүд болон тарифуудаар худалдадаг.

2. Таряашанай ажахын үйлэдбэрилһэн продукциие хилын саана эльгээхэ, хариин оронуудта байдаг үйлэдбэрилэгшэдтэй тоосохо хэрэгынь мүнөө хүсэндөө байһан хуулитай тааралдуулан бэелүүлэгдэдэг.

СТАТЬЯ 22. Материально-техническэ талаар хангалга.

1. Таряашанай ажахы дэлгүүр дээрэхи эрхэ байдалые, хоорондоо харилсаха ажахынуудай арга боломжонуудые, сэнгүүдэй хубилжа байһые шэнжэлһэнэй үндэһөөр үйлэдбэреэ болон капитальна барилгаяа материально-техническэ талаар хангахын түлөө эд бараанай болон хэрэглэмжэ хангалгын дэлгүүр дээрэ хэрэгтэй юумэ абадаг.

2. Таряашанай ажахы хэрэгтэй юумэнүүдээ үйлэдбэрилэгшэдһээ эд бараанай ба хэрэглэмжэ хангалгын дэлгүүр дээрэ сэхэ, оптово худалдаа наймаанда, тэдэнэй тоодо ярмагууд, аукционууд дээрэ ба материально-техническэ хангалгын эмхинүүдһээ, мүн баһа юумэ дамжуулан худалдадаг эмхинүүдһээ худалдажа абадаг.

3. Таряашанай ажахы иимэ юумэнүүдые худалдажа абаха эрхэтэй гэбэл:

— тракторнуудые, ашаанай машинануудые, хүдөө ажахын бусад техникые, тэдээндэ запас частьнуудые, минеральна үтэгжүүлгэ, ургамалнуудые хамгаалха химическэ бодосуудые, холимог тэжээл, зэбсэг хэрэгсэл, барилгын материалнуудые, түлишэ-тоһодолгын материал үйлэдбэридэ хэрэглэхээр газ ба электрын элшэ хүсэ болон ажахыда хэрэгтэй бусад продукци гүрэнэй материально-техническэ хангалгын системээр колхозуудта тогтоогдоһон гүрэнэй оптово сэнгүүдээр;

— мал ба шубуу гүрэнэй предприятинуудһаа колхозууд болон совхозуудта тогтоогдоһон сэнгүүдээр;

— һайн сортын үрэһэ болон тариха зүйлнүүдые гүрэнэй предприятинуудһаа розничнэ болон оптово сэнгүүдээр.

4. Таряашанай ажахын тракторнуудые, ашаанай машинануудые, хүдөө ажахын бусад техникые агросервисэ предприятинууд заһабарилдаг, техническэ талаарнь харууһалдаг, тиихэдээ түлбэринь колхоз, совхозуудта тогтоогдоһон мүнөө хүсэндөө байһан оптово сэнгүүдээр (расценкэ, тарифуудаар) түлэгдэдэг.

СТАТЬЯ 23. Мүнгэнэй урьһаламжын харилсаанууд.

1. Таряашанай ажахын мүнгэнэй жаса олзо орошоһоо, амортизационно түлбэриһөө, таряашанай ажахын гэшүүдэй хубиин болон бусад түлбэринүүдһээ болон бусадшье орошонуудһаа бүридэдэг.

2. Таряашанай ажахы коммерческэ хэлсээнэй үндэһөөр банкын урьһаламжа абаха аргатай.

3. Таряашанай ажахы ямаршье банкда мүнгэн зөөриеэ хадагалхын, таряашанай ажахые бүридхэлдэ абаһан газарта тоосооной, урьһаламжын болон кассын операцинуудые бэелүүлхын тула, харин зүбшөөгөө һаань, ондоошье банкда расчётно болон бусад счёт нээхэ эрхэтэй.

4. Таряашанай ажахын расчётно счёдһоо бүхы түлбэринүүд тоосооной документнүүдэй банкын эмхи зургаанда ороһон ээлжээнэйнь гуримаар түлэгдэдэг.

5. Алибаа хэрэгсэлые таряашанай ажахын дансаһаа гаргалга имагтал тэрэнэй зүбшөөлөөр гү, али сүүдэй шиидхэбэреэр хэгдэдэг.

6. Арадай депутадуудай нютагай Соведүүд бусаалтагүй материальна туһаламжа үзүүлхэ эрхэтэй.

7. Таряашанай ажахы урьһаламжын хэлсээнүүдые болон тоосооной журамые сахиха талаар бүрин дүүрэн харюусалгатай.

СТАТЬЯ 24. Таряашанай ажахын социальна ажал ябуулга.

1. Таряашанай ажахые толгойлогшо бүхы хүдэлмэрилэгшэдтэ хүдэлмэриин аюулгүй эрхэ байдал хангаха уялгатай, тэдэнэй бэеын элүүртэ ба ажал хэхэ шадабаридань хохидол үзүүлэгдэһэнэйнь түлөө хуулиар хараалагдаһан гуримаар харюусадаг.

2. Ажалай, ажабайдалай болон бэеын элүүрэй эрхэ байдалые, заатагүй медицинскэ страховани лаб хангаха асуудалые оруулалсан, социальна хүгжэлтын асуудалнууд таряашанай ажахын толгойлогшын хабаадалгатайгаар РСФСР-эй болон Буряадай АССР-эй Хуулита актнуудтай тааралдуулан коллективээр шиидхэгдэдэг.

3. Таряашанай ажахые толгойлогшо өөрынгөө мэдэлээр гэшүүдтээ нэмэлтэ амаралта, хүдэлмэриин богони үдэр, хэрэглэмжэдэ шэглүүлэгдэхээр олоһон мүнгэнэй хэмжээгээр бусадшье социальна хүнгэлэлтэнүүдые үгэдэг.

4. Таряашанай ажахын гэшүүд районой профсоюзай зургаануудта страховщигууд болоожо бүридхэлдэ абтадаг, социальна страхованиин гүрэнэй жасада агропромышленна комплексын хүдэлмэрилэгшэдтэ тогтоогдоһон хэмжээгээр мүнгэн зөөри оруулдаг.

5. Таряашанай ажахын гэшүүдэй болон ажалай хэлсээгээр хүдэлжэ байһан хүнүүдэй хүдэлһэн сагынь хүдэлмэриин юрэнхы стажда социальна страхованяар түлбэри оруулһан тухай документнүүдэй үндэһөөр оруулагдадаг.

6. Таряашанай ажахын гэшүүдэй ажал хүдэлмэриинь хэмжээе таряашанай ажахы өөрөө тэмдэглэдэг.

СТАТЬЯ 25. Таряашанай ажахыһаа налог таталга.

1. Хүдөө ажахын продукци сугтаа ургуулжа, үйлэдбэрилжэ, буйлуулжа байһан ажахын гэшүүд мүнгөөр гү, али продукцяар олоһон олзо орошоһоо налог түлэдэг.

2. Бүхы валова олзо орошоһоо (мүнгөөр гү, али продукцяар) олзо орошо абахын түлөө документээр баталагдаһан гаргашануудые хорооходо үлэһэн олзо орошо
тагдадаг. Олзо ор
ха гэжэ гаргаһан
дай бүридэлдэ
альна гаргашанууд
даг: амортизационн
нүүд ба үйлэдбэрии
нүүдые бүхы дээр
бодхоолго; арендэ
тэдэнэй ажал ашаг
хэлсээ баталаад хү
нүүдэй ажалайнь
хэгдэһэн гаргашану
социальна страхов
гэ оруулалга; эд а
гүй страхованида
түлөө түлбэри үйлэ
фонднуудые заһаба
ахы зүйлнүүдээр
үлүү гараһан ба
даһан урьһаламжан
центнүүдые түлбэр

3. Таряашанай аж
орошоһоо налог та
ба хэмжээнүүдынь
тинуудһаа, нэгэдэл
лон эмхинүүдһээ
логууд тухай» СССР
тай зохилдуулан то
додог.

ХЭҺЭГ V.

ТАРЯАШАНАЙ АЖАХЫН А ЭРХИЛЭЛГЫН ХУУЛИ ЁҺ БОЛОН ЭКОНОМИЧЕСКА ГУРИ

СТАТЬЯ 26. Таряашанай ажахын найдамтай эрхэ ба аша туһа.

1. Буряадай АССР таряашанай ажахын аша туһын хуулита эрхые найдамтайгаар сахиха.

Ажахын болон бусад ажал хэрэгүүдые эрхилһэн таряашанай ажахы хүсэндөө байһан хуулинуудта зүришэлдэхэгүй ямаршье хэмжээнүүдые абаха эрхэтэй.

2. Таряашанай ажахыда хабаатай шиидхэбэринүүдые абахадаа, республикын болон гүрэнэй нютагай органууд, олониитын органууд болон тэдэнэй тушаалта нюурнууд тэдэнтэй харилсахадаа, энэ хуулиин дүримүүдые сахиха харюусалга даажа абаха.

3. Таряашанай ажахытай өөрынгөө харилсаае байгуулһан республикын хүтэлбэриин органууд экономическа арга нүхэсэлнүүдые — нөөсэлгын ба урьһаламжын процентые, үнэтэ саарһанай олзые, үнэ сэн ба налог, налогой хүнгэлэлтэ ба экономическа яла, холын хараатай тэдхэмжэ, субсиди, социальна, экологическа болон бусад нормативуудые хэрэглэхэ.

СТАТЬЯ 27. Тоо бүридхэл, тоосоон.

1. Таряашанай ажахы өөрынгөө ажал хэрэгүүдэй дүнгүүдээр онсо яаралтай, мүн бухгалтериин тоо, бүридхэл бэелүүлжэ, статистикын тоосоо хэхэ, тэрэнэйнгээ
һанай түлөө харюу

2. Гүрэнэй статис
сооной гуримые гү
стикын органууд
тэндэнь гансал бод
дынь, тэрэшэлэн
үгтэһэн болзорынь
ха.

СТАТЬЯ 28. Таря хын харюусалга.

1. Таряашанай аж
гөө уялгаар хүсэн
хуулитай зохилдуу
хэгдэхэгүй эд хэр
бэшэ өөрынгөө бү
сэлээр харюусаха.

2. Таряашанай аж
раа ашагтайгаар
байгаалиин бусад
ашаглаха талаар
хингүй, мүн оршон
байгаали бузарлаж
гэһэн гарзаяа тэх
гатай.

СТАТЬЯ 29. Таряа хын ажал хэрэгүүди

Таряашанай ажа
ашаглалгые, тэрэн
болон хүлһэлэгдэ
рилэгшэдэй ажал
бүридхэлдэ абтаһан
даһан мүнгэ зөөр
гые, налог түлэг
гэнэ усалһаа, гал
хилгые, малай үб
гамалай үбшэ хаб
хорхой шумуулнууд
гые, байгаали арш
ха хуули сахилгада
ганууд хиналта бэ
лохо.

ХЭҺЭГ VI.

ТАРЯАШАНАЙ АЖАХЫЕ ҮГЫ

СТАТЬЯ 30. Таряашанай ажахые үгы хэхэ гурим.

1. Таряашанай ажахые үгы хэхэ гээшэ тэрэнэй эд хэрэгсэлэй эзэнэй шиидхэбэреэр, мүн сүүд, арбитражай шиидхэбэреэр бэелүүлэгдэхэ.

2. Таряашанай ажахы мүн иимэ ушараар үгы хэгдэхэ гэбэл:

— тэрэнэй үгыһэнөө мэдэрхэдэнь;

— хэрбээ хуулиар тодорхойлогдоһон гуримуудаа дүүргээгүй таряашанай ажахын ажал хэрэгүүдые хорихо шиидхэбэриин абтабал;

— хэрбээ тэрэниие эмхидхэн байгуулһан тухай актыень сүүдэй шиидхэбэреэр хүсэгүй гэжэ мэдэрэгдэһэн һаань;

— хэрбээ ажахы эрхилэлгэеэ үргэлжэлүүлхээр дуратай ажахын нэгэшье гэшүүнэй гү, али уг залгамжалха хүнэй үлөөгүй байбалнь.

3. Газартань гүрэнэй акт үгэһэн арадай депутадуудай районно Совет таряашанай ажахые үгы хэхэ тухай шиидхэбэри абаха.

4. Газар мэдэлдээ абаха, мүн арендээр абаха таряашанай ажахын эрхын дүүрэһэн тухай арсалдаан сүүдээр шиидхэгдэхэ.

5. Гүрэнэй бүридхэлэй реестрһээ гаргагдаһан сагһаа хойшо таряашанай ажахы үгы хэгдэһэндэ тоологдохо.

СТАТЬЯ 31. Урьһалагшадай нэхэбэрике хангалга.

1. Үгы хэгдэһэн таряашанай ажахыда урьһалагшадай нэхэбэринь тэрэл тар
хын эд хэрэгсэлээр
Тиихэдээ нэн түрүү
дэй үри шэри түл
хэгдэһэн таряашан
мэдэлдээ абаад
зарые хуушан түх
ха гаргашанууд сү
ха гуримтай.

2. Таряашанай
хэгдэхэдэнь, таря
хын гэшүүнэй ору
зөөринь урьһалаг
бэриин хангагдаһа
мүнгөөр гү, али
рээр үгтэхэ.

3. Урьһалагшад
хангаһанай, мүн
ажахын гэшүүдэй
гэ зөөриеэ абаһан
үлэһэн эд хэрэгсэл
гэшүүдэй хамтын
үлөөгдэхэ, мүн хо
баарилагдан үгтэх

4. Таряашанай
рэгсэл таряашанай
гуулха дуратай
тэндэ худалдагдах

5. Таряашанай
рэгсэлые наймаа
далдажа абахань
тадуудай районно
налта доро бэелүү

6. Хэрбээ газара
сток дээрэ таряаш
эмхидхэхэ дуратай
байбалнь, тэрэ бү
депутадуудай рай
дэй мэдэлдэ абта
эд хэрэгсэлэйнь
үнэ сэн таряашан
дынь гэшүүдтэ бү
лэгдэхэ.

Тэжээл бэлэдхэлгэ — бүгэдын хэрэг

СИЛОС ШАНАРТАЙГААР ДАРАГДАНА

Байгша ондо хура бороо[illegible] уламжалан, үбһэнэй шанар урдынхида хүрэхэгүй, нилээд муу байхань гээшэ. Тиин энээниие хараада абаһан Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой тэжээл бэлэдхэгшэд сенаж, силос заал һаа, шанартайгаар даража абахын түлөө ехэхэн оролдолго гаргана.

Хабартаа дурсагдагша ажахын механизаторнууд бүхыдөө 530 гектарта кукуруза наран сэсэгтэй холижо таряа юм. Тиин энэ тарилгань һайнаар ургаа. Үрэжэлэй тракторно-таряан ажалай бригадын механизаторнуудай харууһалһан 224 гектарай наран сэсэг, кукурузын ургаса мүнөө түлэг хуряагдажа байна. Харин Баян-Голой бригадада даалгагдаһан 306 гектарайнь тарилга дээрэ хуряалгын олон агрегадууд хүдэлгэгдэнэ. Давыд Гомбоевич Раднаевай хүтэлбэрилдэг тус бригадын гэшүүд силос һайн шанартайгаар даража абахын тула бүхы шадабарла элсүүлнэ.

Поли дээрэ һубарин хүдэлгэгдэжэ байһан дүрбэн комбайниие дүршэлтэй механизаторнууд Сергей Михайлович Мисюркеев, Виктор Балдуевич Гармаев, Доржо Базарович Будаев, Борис Ангаев гэгшэд хүдэлгэнэ. Эдэнэрэй сабшажа хэршэһэн ногоон эшэ набшыень ашаанай арбан хоёр автомашина таһалгаряагүй абаашана. Поли, һүнэй комплекс хоёрой хоорондо арбаад километрэй зайтай юм. Тиин жолоошод комбайнуудаа үни удаан хүлеэлгэжэ зогсоохогүйн тула һаадгүй зөөнэ. Силосэй ургамалай ногоон эшэ набша зөөхэ хүдэлмэридэ колхозой жолоошод сооһоо А. Гомбоев, Ж. Занаев, Ж. Лубсанов, А. Будаев гэгшэд үдэр бүхэндэ нормоёо үлүүлжэ эрхимлэнэ.

Баян Голой тэжээл бэлэдхэгшэдтэ Баргажанай заһабарилгын-техническэ предприятиин жолоошод горитойхон туһаламжа үзүүлнэ. Силосэй ургамалнуудай хуряагдажа захалхаһаа хойшо таһалгаряагүй ажаллажа байһан А. Новиков, С. Оленников, Е. Молчанов, А. Мисюркеев, С. Резанов, В. Плеханов гэгшэд мүрысөөндэ нэгэнтэ бэшэ эрхимлээ юм.

— Силосэй ургамалнуудай ургаса яһала һайн байба. Ниитымнай адууһа, малда бардам хүрэхөөр һайн шанартай силос дарагдахань гээшэ. Ургасын һайнда ажалшье урагшатай. Уридшалан тоолоожо тодорхойлхоодо, гектарай дунда зэргээр 170-200 центнер ногоон эшэ набша абтана. Эдэ үдэрнүүдтэ ажалаа түргэдхэжэ захалаабди. Эртын хюрууһаа урид кукурузынгаа тарилгые сүм хуряажа абаха тэмсэл мүнөө үргэдэнхэй,— гэжэ бригадир Д. Г. Раднаев хэлэнэ.

Баян Голой һүнэй комплексын дэргэдэхи траншейнүүд соо 4500-5000 тонно силос дарагдаха юм. Тиихэдэ Үрэжэлэй, Зоригой фермэнүүдтэхи траншейдэ бүхыдөө 4 мянган тонно силос нөөсэлэгдэхэнь.

Баян Голой тэжээл бэлэдхэгшэдтэ хүрэжэ ерэхэдэмнай, шулуудамал томо траншей соо буулгагдажа байһан ногоон эшэ набшыень тракторист Валерий Путушкин К-700 трактораараа тон наринаар нягтаруулан дарана. Үглөөгүүр эртүүр ажалаа эхилһэн тэжээл бэлэдхэгшэд үдэшын бүрэнхы болотор зогсолтогүй ажалаа үргэлжэлүүлнэ. Мүрысөөн эндэ үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Ур-
машуулгын гури
тайгаар зохёог
Тусхайлбал, сило
шэмэтэй тэжээл г
бэшэ, мүн һайн
нөөсэлхэдөө ур
байна.

— Хараалагдаһ
дүүргэгдэхэ. Мех
най силос дараж
хойшо шанартан
раа юм,— гэжэ б
Раднаев хэлээ һ

Д-Н.
хүд

Баргажан.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй хоёрдохи сессиие угтуулан

ШУХАЛА АСУУДАЛ ХЭЛСЭГДЭБЭ

…дай АССР-эй Верховно… …ргой секретарь М. Х. … хэлэбэ. …эз хэнэй субъект гээ… …, СССР-эй гү, али …эй гү?— гэжэ комис… …гэшүүн, Хэжэнгын тех… …мэргэжэлэй 35-дахи …директор Б. Б.

Рыбдылов асууба. Тиихэдэнь «РСФСР-эй» гэhэн харюу үгтөө.

Удаань ветерануудай болон эрдэмтэдэй бэшэгүүдые үндэhөөр абтаhан тогтоолнуудай проектнүүдые комиссиин харюусалгата худэлмэрилэгшэ Г. Ц. Митупов соносхон уншаба. Эдэнэй хандалга-бэшэгүүдые хараада абажа, буряад зоной ажаhуудаг зургаан аймагые, тусхайлбал, Агын, Алайрай, Боохоной, Ойхоной, Улаан-Ононой, Эхирэд-Булгадай аймагуудые Буряад-Монголой АССР-hээ гаргажа, Эрхүүгэй болон Шэтын областьнуудай бүридэлдэ оруулhан, СССР-эй ЦИК-эй 1937 оной сентябриин 26-най тогтоолые болюулха гэhэн асуудалнууд хэлсээ.

Баталагдан абтаhанайнь hүүлээр энэ тогтоол БМАССР-эй Советүүдэй съезд гү, али ЦИК-эй сесси хаража үзөөгүй hэн. Тиимэhээ энэ тогтоол хуулиин хүсэн үгы байhан юм. Имагтал 1938 оной июлиин 7-до Буряад-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй нэгэдэхи сесси республикын Конституциин 14-дэхи статьяда хубилалта оруулжа, зургаан аймагые республикын бүридэлhээ гаргаа байна. Энэ Конституцида харша акт, буряад арадые бэhэжэ доромжолhон ябадал болоhон байгаа. Тус тогтоолые болюулхада, эдэ нютагүүдые Буряадай АССР-тэ хүсэөөр нэгэдүүлхэ гэжэ бэшэдэй. Энэ асуудалаар шиидхэхын тула хоёр автономито округтой арад зонhоо зүбшөөл абаха хэрэгтэй. Арад түмэнэйнь дэмжэлгэгүйгөөр юушье бүтэхэгүй. Тус асуудал оршон тойронхи байгаалиие хамгаалгатай нягтаар холбогдохо зэргэтэй.

В. Ж. Сыренов, комиссиин гэшүүн, КПСС-эй Түнхэнэй райкомой нэгэдэхи секретарь: — Минии hанахада, уран зохёолшо Доржо Эрдынеевэй hанамжанууд яhала таарамжатай байна. Юрэдөө, түрүүшээр бодожо үзэе. Август hарада болоhон заседани дээрэ тусхай делегацинуудые Агын болон Усть-Ордын Буряадай автономито округуудта эльгээжэ, олоной дунда хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэхэ шухала гэжэ хэлсээ hэмди. Теэд мүнөө хүрэтэр хөөрэлдөөнhөө саашаа гаранагүйбди.

Ш. Б. Чимитдоржиев, Буряадай Эрдэмэй түбэй таhагые даагша, түүхын эрдэмэй доктор: — Эдэ бэшэгүүд хоёр жэлэй урда тээ КПСС-эй обкомдо эльгээгдээ hэн. Зүгөөр иимэ удаан саг соо хаража үзэгдэнгүй, хэнэйшьеб столой сэмбэ хушалта доро хэбтэhэниинь гайхалтайшье, халагламааршье байна. hүүлэй үедэ би хоёр округоор ябажа, хүнүүдтэй хөөрэлдөө hэм. Тэдэнэр ондо ондоо hанамжануудтай юм. Тэдэнэй hанал бодолые хараада абаха хэрэгтэй. «Буряад орондо ниилэн нэгэдэхэдээ, экономикомнай өөдэлхэгүй, hайн кадрнууднай абтахадаа болохо» гэжэ округуудай хүн зон hанана хэбэртэй. «Маанадта дуулгангүйгөөр, бүхы юумэ өөhэдөө хэжэ байнат» гэжэ округойхид тоолоно. Округуудта ажаhуугшадай hанамжануудай эдэ бэшэгүүд соо заагдаагүй байhаниинь тон буруу. Түбхын түрүүн бүхы буряад зоной конференци зарлажа, манай арадай урда табигдажа байhан асуудалнуудта харюу абахые оролдохо ёhотойбди.

Энэ асуудал манай республикын Верховно Соведэй болон арадай депутадуудай окружной Соведүүдэй Президиумүүдэй хамтын заседанинууд дээрэ зүбшэн хэлсэхээр дурадхагдаа.

Б. Б. Рыбдылов, комиссиин гэшүүн: — Манай республикын бүрин эрхэтэ байлга тухай Декларации баталан абахынгаа урда тээ Буряад ороной анханайнь нэрые hэргээхын тула 1958 оной июниин 17-ной тогтоолые болюулха шухала. Энэ юунэй тулада хэрэгтэйб? Түүхэтэ үнэн зүбые hэргээхын тула. Тиихэдэ арад зонhоо hурангүй, яаралтай түргөөр нэрыень hэлгэжэрхёо hэн. Үсөөхэн хүнүүд суглараад лэ, шиидхэбэри абажа, энэ асуудалые сесси дээрэ табиhан юм. Тэрэ үедэ дуугаа үгэлгын гуримай ямар байhыень мэдэнэ ха юмта даа.

— Тиихэдэ би залуу ябааб, гэбэшье баталагдан абтаhан энэ шиидхэбэридэ хүнүүдэй ямараар хандаhыень hайн hанадагби. Олон хүнүүд, тэрэ тоодо бишье сэдьхэлээ ехээр хүдэлөө hэмди. Аймагуудые районууд болгожо хубилгахадань, мүн лэ hанаагаа зобоhон байхабди. Эдэ бүгэдэнhөө уламжалан, буряад зон, илангаяа залуушуул түрэлхи хэлээ муугаар мэдэнэ. Саашадаа хэды болотор иимэ байдалые тэсэхэ зон гээшэбибди? Арад түмэндэ тэрэнэй түүхэтэ нэрыень hэргээлгэhээ бүхы юумэ эхилхэ шухала. Декларации дотор «Буряад-Монголой ССР» гэжэ бэшэхэ. Энэ документ соо буряад болон эвенк хэлэн тухай, Байгал тухай гол хараа бодол оруулха хэрэгтэй,— гэжэ Балдандоржо Базарович эрид сэхээр хэлэбэ.

Үгэ буляалдаата хөөрэлдөөндэ хабаадаhан эрдэмтэд **И. Д. Бураев, Д. Д. Очиров, В. И. Рассадин,** арадай депутадууд **А. И. Воротников, К. Д. Лубсандоржиев, С. В. Колмаков** гэгшэд Б. Б. Рыбдыловэй хэлээшые дэмжэбэ. Буряадай АССР-эй арадай депутадууд **М. Х. Рагимов, Д. Т. Цыремпилов** энэ асуудалые сессиин зүблэхэ зүйлдэ оруулхые дурадхаба. Зүгөөр буруушаахашье хүнүүд олдоо.

— Республикынгаа нэрэдэ дадашанхайбди. Тэрэниие хубилгаhанай үлүү. Илангаяа залуушуул дурагүйдэхэ байха гэжэ hананаб,— гээд, арадай депутат **С. М. Ибрагимов** мэдүүлбэ.

Энэ асуудал дуугаа үгэлгэдэ табигдажа, саг үргэлжын комиссиин олонхи гэшүүд тэрэниие засагай дээдын зургаанай хоёрдохи сессиин зүблэхэ зүйлдэ оруулхые шиидхэhэн байха юм.

Республикын үшөө нэгэ үндэhэ яhатан — эвенкнүүд тухай асуудал комиссиин заседани дээрэ хэлсэгдээ. hүүлэй жэлнүүдтэ Буряадай АССР-эй правительство эвенк арадай hуудал байдалые hайжаруулха талаар хэдэн тогтоол баталан абаба, гэбэшье тэдэнь тон муугаар бэелүүлэгдэнэ гэжэ саг үргэлжын комиссиин хойто зүгэй арад үндэhэтэдэй талаар секциин түрүүлэгшэ **М. Х. Рагимов** элидхэл хэхэдээ, hанаагаа зобонгёор хэлэбэ. Илангаяа Хойто-Байгалай районд эвенкнүүдэй байдал хангалтагүй муу байна.

— Хэрбээ шухала хэмжээнүүдые дары абаагүй hаамнай, арад зоной урда бүри ехэ бэрхэшээл түбэгүүд тохёолдохо байна,— гэжэ республикын хойто зүгэй арад үндэhэтэдэй ассоциациин президент **П. С. Степанов** мэдүүлхэ зуураа, хэдэн дурадхалнуудые оруулба.

Тиигэжэ нэн түрүүн эвенкнүүдэй ажаhуудаг Хойто-Байгалай, Баунтын ба Хурамхаанай районуудта хэдэн сельсоведүүдые байгуулхаар дурадхагдаа. Хойшодоо эдэ нютагууд заповеднэ зоно гэжэ соносхогдохоор байна ха.

Республикын арадай депутадууд П. С. Степановай hанамжые hайшаагаад, дурадхалнуудые оруулhан байха юм. Эвенк хэлэн дээрэ номуудые, учебнигүүдые хэблэжэ гаргаха, телевидени ба радиогоор дамжуулганууды эмхидхэхэ шухала гэжэ тэдэнэр тоолоно. Энэ асуудалаар комисси тогтоол баталан абаба.

Тиигэжэ Буряад ороной бүрин эрхэтэ байлга тухай Декларациин проектнүүдтэ саг үргэлжын комисси шухала дурадхалнуудые, нэмэлтэнүүдые оруулhан байна.

Б.-М. ЖИГЖИТОВ.

Хүн ба үе саг

ТҮҮХЫН ҮНЭН ЗҮБ hЭРГЭЭГДЭНЭ

Олон юумэ мэдэхэ совет уншагшадташье тон багаар мэдээжэ буряад профессор Цэвээн Жамцараное монгол хэблэл манай үе сагай элитэ ехэ, мэдээжэ Сунь Ятсен, Махатма Ганди, Джавахарлал Неру, Гамаль Абдель Насер, Патрис Лумумба, Ахмед Секу Туре, Кваме Нкрума гэжэ хүнүүдтэй нэгэ зэргэдэ мүнөө табижа байна. «Үнэн», «Улаан Од» газетэнүүд, жэшээнь, тэрэниие социализмын онсо өөрсэ үндэhэ яhанай түхэл маягые зохеоhон хүн гэжэ нэрлэнэ, иимэ суртал бодол «гурбадахи дэлхэйн» баримталдаг үндэhэн үзэл бодолдо оруулагданхай юм.

Бүри hаяхан болотор, хубилган шэнэдхэлгыншье эхилhэн хойно тэрэнэй нэрэ мартагдаhан зандаа байгаа. Үнэниинь хэлэхэдэ, хүн зон тэрэниие «арадай дайсан» гэжэ нэрлэхээ болиhон бэлэй, тиигэбэшье үргэн ехэ суглаан хуралнууд дээрэ тэрэнэй нэрые дурдангүй гарахаяа оролдодог байhан, юундэб гэхэдэ, тэрэ монгол угсаатание үлүүсэ дээгүүр табидаг хүн гэжэ нэрлэгдэдэг байгаа.

Хэдэн арбаад жэлэй саана Жамцараногой нэрые дурдаа hаа, дэлхэйн империализмда hайн юумэ хэбэш гэжэ гү, али үгы hаа бодото байдалда үгы байhан бүхы монголшуудые нэгэдхэhэн гүрэнэй аша туhада тагнуул хэбэш гэжэ хардуулаад, холошье бэшэ эльгээгдэжэ болохоор байhан юм.

Арбаадшье жэл болоогүйхэн сагта Зүүн Сибирьтэ партийна үндэр тушаал даажа байhан нэгэ хүн «хэмhээ хэтэрhэн эдэ эрдэмтэдые» hургахадаа, хэрэгтэй хэрэггүйшье ушарта Жамцараногой хуби заяа hануулаадшье абадаг hэн. Тэрэнэй удаадахи үндэр тушаалтан нютагай газетэнүүдтэ үндэhэн яhанай соел болбосорол тухай гү, али үндэhэн яhанай үхибүүдые эхэ хэлэндэнь hургаха тухай юумын гараhан ушар бүхэниие «Жамцараногой hүүдэр» мэтээр сэгнэдэг байhан.

Теэд үнэн дээрээ Цэвээн Жамцарано гээшэмнай хэн гээшэб? Элитэ ехэ хүн гү, али арадай дайсан гү? Эрдэмтэн гү, али тагнуулшан гээшэ гү?

Харюу бэдэржэ, монголой хэблэлдэ гараhан hүүлэй үеын материалнуудта хандая, юундэб гэхэдэ, тэрэнэй тоонто болохо Шэтын областьдо, тэрэнэй хүршэ Буряадташье, мүнөөшье болотор үндэр наhатай болоhон үбгэд, тэдэнэр бултадаашье мэдэхэгүй байха, үнэхөөрөө тиимэ эрдэмтэн бии аад, Монголой үргэн талада хосороо гэлсэгшэ бэлэй гэжэ hанажашье болохо.

Нэгэл юумэниинь эндэ зүб. Цэвээн Жамцарано үнэхөөрөөшье хосороо. Үргэн талада бэшэ, харин НКВД-гэй түрмэдэ. Энэ гэшүүдэлтэй үйлэ хэрэг дайнай урда тээ ушарhан юм. Арбан табан жэл болоод, наhа бараhанайнгаа hүүлдэ сагааруулагдаха, теэд бодото байдалда энэмнай юун гээшэб гэжэ hаяхан үнгэрhэн үе сагhаа дурдагдаhан жэшээнүүд харуулна бшуу.

Монгол газетэнүүдэй гэршэ баримтануудта хандая, тэндэ эрдэмтэд, дээдэ hургуулинуудай багшанар монгол арадай түүхэдэ энэ буряад гэгээрүүлэгшын үзүүлhэн үүргэ нүлөө тухай hанамжануудаа толилhон байна.

Мүнөө бүхы юумэнэй ондоогоор сэгнэгдэжэ байхада, профессор Цэвээн Жамцарано тухай үнэн зүб юумые hэргээхэ эрилтэ табигдана. Тэрэнэй гэрэлтэ hайхан нэрэ хүндыень hэргээхэ саг хүрэжэ ерээ гэжэ тэдэнэр бэшэхэдээ, тэрэниие монгол болон совет олон тоото шэнжэлэгшэдэй багшань гэжэ нэрлэнэ.

Россин Забайкалиин областьдо түрэhэн Цэвээн Жамцарано Санкт-Петербургын университедэй зүүн зүгэй отделени дүүргэжэ, эрхим бэрхэ эрдэм мэдэсэтэй болоhон юм. Удаань бүхы наhаяа, хуби заяагаа Монгол оронтой холбоhон байна, тиишэ тэрэниие үшөө 1911 ондо Манжуурай дарлалтаhаа сүлөөлэгдөөд байhан сагта уригдаhан байгаа. Тэрэнэй «XVIII зуунай монгол түүхэ бэшэгүүд» гэhэн гүнзэгы удхатай хүдэлмэринь докторой нэрэ зэргэ олгохо зохеол байhан, мүнөөшье удха шанараа гээгээгүй. Тэрэ зохеолые Висбаден хотодо англи хэлэн дээрэ хэблэгдэhэниинь энээндэ гэршэ болоно.

Харин Эхэ орондонь, СССР-тэ тон лэ эдэ асуудалнуудаар мэргэжэлтэд буряад эрдэмтын энэ хүдэлмэриие мэдэдэг байха юм. Зүгөөр Цэвээн Жамцарано СССР-эй Наукануудай академиин гэшүүн-корреспондент байhан юм гэжэ бүришье үсөөн хүн зон мэдэхэ байха. Сэхыень хэлэхэдэ, энэ мүрнүүдые бэшэгшэ энээн тушаа тухайлдагшьегүй байгаа, ушар тиимэhээ 1956 ондо сагааруулагдаhанай hүүлдэ эрдэмтэдэй дунда Ц. Жамцараногой гэрэлтэ нэрэ хүндэнь hэргээгдэhэн гү гэжэ мэдэхэгүй байна. Элиинь хэлэхэдэ, Сибириин болон эрдэмэй хэблэл Советскэ Союзда энээн тухай үгэшье гарадаггүй.

Монголдо Ц. Жамцараное тэндэхи гуримаар: Жамсарангиин Цэвээн гэдэг байгаа. Эрдэмэй талаар ажал ябуулгаяа олоной дунда эрдэм тараагшаар эхилhэн байдаг. «Шэнэ толи» гэжэ журнал, «Ниислэл хүрээний сонин бичиг» гэжэ газетэ эмхидхэжэ, редакторайрнь хүдэлөө. Мүнөө Монголой демократическа холбооной газетын «Шэнэ толи» гэжэ нэрлэгдэдэгынь дэмы бэшэ байха, харин ниислэлэй «Улаан-Баатарын мэдээ» газетэ мүнөө жэлhээ «Ниислэлын сонин бичиг» гэжэ нэрэтэй болоhон байха юм.

1921 ондо Монголдо арадай хубисхалай илаhанай hүүлдэ, Алас Дурна зүгтэ оршон байдалай хүшэр хүндэ байгаашье hаань, Коминтернын баадхажа байгаашье hаань, профессор Ц. Жамцарано Монголой Арадай партиин (мүнөө Арадай-революционно) ЦК-гай президиумэй бүридэлдэ орожо, арадай залуу республикын хүгжэлтын өөрынгөө хараа бодол зохеожо дурадхаhан байгаа. Ороной социализмда шэлжэн оролго Монголдо тон онсо өөрсэ түхэл шэнжэтэй байха ёhотой гэжэ тэрэниие зохеогшо гүнзэгыгөөр этигэдэг hэн. Энэнь марксис-ленинскэ гол hургаалhаа илгаатай байгаа.

Эрдэмтэ тобшолнуудаа хэхэдээ, бодото байдалhаа эхи абажа, түүхын ушар байдалhаа дулдыдажа хилын хоер тээ байhан монгол угсаатанай гол шухала аша туhые тодорхойлхо зорилго табиhан бэлэй.

Монголой Арадай Республикые Үбэр Монголтой, Синьцзяньтай, Буряадтай, Хальмагтай болон арадай Туватай нэгэдхэхэ hаа, монголшуудай урдань ажаhуужа байhан түүхэтэ хизаар нютаг hэргээгдэжэ, Японhоо, Хитадhаа болон Россиhаа дулдыдадаггүй, бодото дээрээ бэеэ даhан бүрин эрхэтэ гүрэн болохо hэн гэжэ Ц. Жамцарано бэшэhэн байдаг. Тиихэтэйгээ хамта Монгол орон Швейцари шэнги ямаршье талада хамааралсадаггүй гүрэн түрэ байха hэн гэжэ буряад эрдэмтэ тоолодог байhан.

Экономическа талаар Ц. Жамцараногой зохеоhон хараа бодол ямар байгааб гэхэдэ, орон хадаа хамжаанай хүдэлөөе дагажа, гүрэнэй капитализм хүгжөөгөөд, хүгжэлтын социалис замда орохо арга боломжонуудые хэрэглэхэ ёhотой гэжэ hургадаг hэн. Бухариндал адляар «Баяжагты!» гэhэн урияагаа хүн бүхэнэй өөрынгөө уялгануудые сэбэр сэдьхэлтэйгээр дүүргэхэ, хүниие дарлахагүй гэhэн эрилтэтэй холбодог байгаа, энэл ушарта бүхы хүн зондо юумэн элбэг болохо гэжэ бодомжолдог байгаа ха юм.

Энэнь урдань дуулдаагүй ушар байба. Өөрынгөө үзэл бодолые Сталинай зонхилолгодо эсэргүү табиhан үсөөхэн хүнүүдэй нэгэн тиихэдэ Ц. Жамцарано байгаа. Бусадhаа холо урид тэрэ сталинизмын аюулые ойлгоhон байжа, өөрынгөө энэрхы ёhо гуримтай, демократическа шэнжэтэй общество тухай хараа бодолтой байгаа.

Сталинда шүтэжэ, тэрэнэй hургаалые дагажа ябагшад тэрээндэ буржуазна үзэл сурталша, панмонголизмын хараа бодолые нэбтэрүүлэгшэ, «Баяжагты!» гэhэг уряа-лозунгын талые сахин хамгаалагша гэжэ ярлаг няагаад, буддын шажанда хабаатай шэнжэлгэнүүдые хэдэг, буддын шажаниие марксизмтай нэгэдүүлхэ зорилготой гэхэ мэтээр хардаhаншье байха.

Хэрбээ Карл Маркс буддын шажан тухай баян материалтай байгаа hаа, тэрэ ондоо, бүри hонин тобшолнуудые хэжэ болохо hэн гэжэ Ц. Жамцарано бэшэhэн байдаг. hайн юумэ хэхэ вариантнууд элдэб янзын байжа болохо, теэд нэгэниинь нүгөөдэдөө зүрюу бэшэ байдаг гэжэ саашань бэшэhэн гэдэг. Хүн зондо энэрхыгээр, бодото демократ ёhоор хандадаг байhан хадаа бурханда шүтэлгые хүсөөр болюулха гэжэ бодомжолдогшьегүй байгаа, сэсэн мэргэн ухаан бодолой, буддын шажанай hургаалда этигэжэ, тэрэ талые баримталдаг хүн байгаа.

Энэ бүгэдын түлөө «арадай дайсаниие» түрэл орондонь тусхай харууhан доро асарhан юм ха.

Үшөө тэрэ холын үе сагта Японой мэдэл доро хүсэтэ монгол гүрэн түрын байгуулхые хүсэдэг атаман Семенов Ц. Жамцараное өөрынгөө правительствын бүридэлдэ гадаадын хэрэгүүдэй министрэй тушаалда уриhан юм гэжэ харалга мүрдэлгын үедэ тэрээндэ hануулагдаhан байха. Энэ тушаалда эрдэмтэн алишье талаараа таараха hэн ха. Дээрэ хэлэгдэhэнhээ гадна тэрэ олон хэлэ — ород, француз, немец хэлэ мэдэдэг байhан. 1929 ондо бэшэhэн анкетэ соогоо «түбэд хэлэ мэдэхэб» гэжэ нэмэhэн байдаг.

Иимэ оршон байдалда Цэвээн Жамцарано Монголой Арадай партиин (мүнөө МНРП-гэй) 1921 ондо тэрэнэй нэгэдэхи съезд дээрэ баталагдан абтаhан түрүүшын программые зохеоhон юм гэжэ мартагдаhаниинь гайхалтай бэшэ юм ааб даа. Энэ документ гүнзэгы удхаараа, аяар холын хараата тобшолнууд болон эсэсэйнгээ зорилгонуудаар мүнөөшье болотор олониие гайхуулдаг зандаа.

Монгол бүхы угсаатаниие ниитэ нэгэ демократическа шэнжэтэй, федеративна харилсаа холбоотой Түбэй Азиин гүрэн түрэ болгожо нэгэдүүлгэ хадаа программын гол зорилгонуудайнь нэгэн байhан юм.

Интернационалист хараа бодолтой эрдэмтын ами наhан ГУЛАГай түрмэдэ таhалагдаhан байгаа, зүгөөр тэрэнэй социализмда шэлжэн оролго тухай марксистско-ленинскэ hургаалhаа тон ондоо сурталынь хэдэн арбаад жэлэй туршада нэгэл юумэ хубилгангүй баталалгануудhаа сүлөөлэгдэhэн гүнзэгы бодолтой шэнжэлэгшые хүлеэhээр гэжэ Монголой газетэнүүд бэшэнэ.

Дугар Санжиев. (ТАСС).

Мүнөөдэр — Машина бүтээгшын үдэр

НЭГЭ АМИН БҮЛЭ МЭТЭ

…тромашина» заводто …дай АССР-эй габьяата …бүтээгшэ» гэhэн нэрэ …гурбан хүн хүртэнхэй …нэгэн хадаа заво…үбэй лабораториин на…Л. В. Соколова боло…

…мэргэжэлтэн үйлэд…дэхөөлгэдэ ямар хуби…үлаа бэ? Хэhэн, түй…нь энэ үндэр нэрэ зэр…хүртэмөөр гү? Иимэ бо…ында абаhаар ороод…

…зарим хүтэлбэри…лабораториин мэр…дэй хөөрэлдөөд бай…Лидия Васильевна энэ …«хүл дээрэнь» гар…гэжэ элирнэ. Тодор…1973 он болотор ла…рио албан ямар бэ даа …риин, хоёрдохи эл…гэжэ тоолэгдодог hэн. …жэл жэлдэ ульhа зо…эрэй түбэй лабо…н начальнитай тушаал…догдоходо, байдал эрид …эхилээ hэн. Заводой …шанарта, ажалай …байдалда тон нүлөөтэй …гэжэ Л. В. Соколова …хүтэлбэрилэг…үүлжэ шэдэhэн бай…

…сотой, оншотой хү…дүнгүүд мүнөө …харюусалгатай, …мэргэжэлтэдэй кол…бүрилдэнхэй. Журам …гү, али хэн нэгэнэй …дүнгүүдтэ этигэхэ…үни хада үнгэрэн…эхин hуури та…тон шухаг байна. …жэшээнь, ээлжээтэ …байhанаа ерэхэ…гурим огто хуби…бинhанаа зобо…б. Найдана, хүнүүдээ …юмбиб».

…түрүүшээр бэркэтэйл …оролгон, гарал…гүй бэлэй. Кадр…тоожо хүдэлгэхэ, …(ноохил салин …дээрэнь) амаргүй бай…геометрическэ …электротепло-

техническэ, электро-изоляционно ба химическэ лабораторинууд ами амяараа, ондо ондоо цехүүдэй мэдэлдэ hэн. Энэнь үрэгүй байгаа. Лидия Васильевна эдэ лабораторинууд тусхай албан болон амяарлаха ёhотой гэжэ заводой гол мэргэжэлтэдтэй хөөрэлдэжэ, түхеэрэлгэ, түбхинэлгыень эхилhэн юм. Мүнөө ямаршье лабораторидонь ороод, анхараад, хараад үзэхэдэ, аргагүй ариг сэбэр, тодо нарин хэмжэлгэнүүдэй тодорхойлолгонуудай газар гэжэ ойлгохоор.

Гэбэшье Л. В. Соколова юрэл манай анхарал татаа бэшэ, харин «Электромашина» заводой оршон тойронхи—агаар, уhан хэр бузарлагдадаг гээшэб, химическэ лаборатори предприятиин оршониие хамгаалхаар юу хэдэг гээшэб гэжэ hонирхоо hэмди. Юрэнхыдөө, предприяти бүхэндэ сэбэрлэлгын түхеэрэлгэнүүд бии, тэдэниинь муугааршье, hайнээршье — элдэбээр хүдэлдэг гээшэ. Энэ талаар заводой химическэ лаборатори онсо шалгаранхай гээшэ. Гансашье город дотороо бэшэ, мүн республика дотороо эрхим лаборатори гэжэ тоологдодог.

— Энэ сэгнэлтэ үндэhэтэй. Тус лабораториие Вера Романовна Борисова үнинhөө толгойлно. Байгаали хамгаалха гүрэнэй комитедэй, Буряадай гүрэнэй хиналтын лабораториин мэргэжэлтэд ерэжэ шалгахадаа, коллективэй нарин нягта хүдэлмэриие заатагүй тэмдэглэдэг,— гэжэ Лидия Васильевна хөөрэнэ.

Украинын заводуудай нэгэндэ үйлэдбэриин угаадаhан уhа сэбэрлэхэ шэнэ оньhон түхеэрэлгэ тодхогдобо гэжэ дуулаад, эндэхи мэргэжэлтэд ошожо ерэhэн юм. Тиин өөhэдтөө тодхоогоо. Нилээн ашаг үрэтэй гэжэ элирээ.

— hүүлэй жэлнүүдтэ городой сэбэрлэлгын түхеэрэлгэнүүдтэ дамжуулдаг үйлэдбэриингөө үлэгдэл уhа hайсан шалгадаг болообди. Эрилтэнүүдынь шангадаа. Жэшээлэбэл, зэдэй, түулганай холисын нормо урданайхиhаа эрид доогуур байха ёhотой. Угаадаhанай сэбэрлэлгэдэ орохынь урда циолидуудые хэрэглэжэ, бузарыень хороодог болообди,— гэжэ В. Р. Борисова дуулгаа hэн.

Нээрээшье, байгаали хамгаалха талаар гүрэнэй комитедэй олон тоото материалнууд соо «Электромашина» заводой байгаали хорлоhоной түлөө яла түлэhэн гү, али энэ түйлдөө хүрэhэн тухай мэдээсэл уншаhанаа hананагүйб. Гэбэшье хойшоо хаялтагүй «эрхим» гэхэнь хайшаа юм... Мүнөө дээрээ гансашье энэ заводто, манай городто гү, али республикада бэшэ, харин бүхы орон доторнай байгаалимнай промышленна ажал ябуулгаhаа ехээр хохидоhон зандаа бшуу. Энээндэ hаяын жэлнүүдтэ эрид шиид hаалта, эсэс табигдахаяашье байнагүй, орёо оньhон мүнөө үеын хэрэгсэлнүүд, түрүү технологи дутаадана...

Гэбэ ябашье уялгануудаа ханасатай дүүргэдэг энэ албанай хүдэлмэрилэгшэдые Машина бүтээгшын үдэрөөр амаршалха зуураа түбэй лабораториин зарим мэргэжэлтэдые, инженер-лаборантнуудые, слесарьнуудые онсолон нэрлэе: Н. Г. Ананкова, В. А. Ветров, Р. А. Ростовская, Н. Я. Шалыгина, С. Г. Луковников...

Эндэ хүдэлэгшэдэй олониинь дээдэ эрдэмтэй. Эдэниие нэгэдүүлжэ, нэгэ амин бүлэ мэтэ болгоhон дээдэ шадабаритай. Лидия Васильевнада ажалайнгаа ульhа аалидуулхагүйень хүсэе.

Г. ДАШЕЕВА,
манай корр.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Заводой түбэй лабораториин начальник (зүүн гарhаа) Л. В. Соколова инженер-лаборант О. Д. Бимбаеватай суг; 2. Слесарь В. А. Ветров; 3. Химлабораториин начальник В. Р. Борисова.

С. БАЛДУЕВАЙ фото-зураг.

ХИЛЫН СААНАhАА

ТАСС · АПН

БЕРЛИН. Октябриин 3-да хүсэлдэхэ ёhотой, ниитэ нэгэн Эсэгэ орон тухай немецүүдэй hанал бодолынь политикын талаар ниитэ нэгэн Европо тухай hанал бодолтой нягта холбоотой. Гансал өөрынгөө аша туhа харадаг национальна гүрэндэ hөөргөө бусахын аргагүй. Энээн тухай Саксони-Ангальт нютагай ХДС-эй эмхиин hунгалтын урда тээхи митинг дээрэ үгэ хэлэхэдээ, ФРГ-гэй канцлер Гельмут Коль мэдүүлээ.

Европын мүнөө үеын залуушуул ниитэ нэгэн, бүхы талааараа hалбаранги Европын эрхэ байдалда ажаhууха ушартай болохо гэжэ батаар найдаhанаа элирхэйлээд, тус Европын түб байhан Германи илангаяа Советскэ Союзтай болон Польшотой hайн, хүршэ ёhоной энхэ тайбан харилсаануудые тогтоохые оролдоно гэжэ канцлер тэмдэглээ. Энээнтэй дашарамдуулан, бүри байгша ондо Советскэ Союзай болон нэгэдэмэл Германиин хоорондо шэнэ хэлсээ баталхын түлөө байhанаа тэрэ мэдүүлээ. Энэ хэлсээн улам бүри дүтын хани ёhоной харилсаануудые хүгжөөлгэдэ болон ерээдүйдэ шэглүүлэгдэhэн байха юм.

ИСЛАМАБАД. Пакистанай Президент Гулам Исхак Хан КНР-тэ дүрбэн үдэрэй туршада аяншалhанаа бусаба. Пекиндэ байха үедөө Пакистанай толгойлогшо КНР-эй Түрүүлэгшэ Ян Шанькуньтай, КПК-гай ЦК-гай Генеральна секретарь Цзян Цзэминьтэй, КНР-эй Госсоведэй Премьер Ли Пэнтэй, Хитадай бусад хүтэлбэрилэгшэдтэй хөөрэлдөөнүүдые үнгэргөө. Пакистанай-Хитадай хоёр талын харилсаануудые хүгжөөлгын болон дэлхэйн байдалай асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдээ. Хоёр оронуудай хоорондохи соёлой харилсаан тухай, Пакистанай Белуджистан провинцидахи үнэтэ металлнуудай хэбтэшэнүүдые ашаглалгада КНР-эй хабаадалга тухай, Пакистанай газар дайдада байрладаг Афганистанhаа тэрьелэн гарагшадта Хитадай зүгhөө туhаламжа үзүүлхэ тухай хэлсээнүүд баталагдаа.

Америкын гол телекомпанинууд вторнигой үдэшэ Ирагай президент Саддам Хусейнэй Америкын Холбоото Штадуудай арадта хандалгын хэhэгүүдые харуулаа. Тэдэниие Вашингтондохи Ирагай элшэн сайд дамжуулhан байна. Ирак «дайн хэхэ дурагүй» гэжэ президент тунхаглаад, сэрэгэй ябуулгануудые эхилхэhээнь США-е hэргылбэ. «Холбоото Штадууд» шэнэ Вьетнамай ба айхабтар ехэ гарзануудай нүхэ руу унаhая байна. Буш дайн эхилээ hаа, тэрэнээ зогсоожо шадахагүй гэжэ С. Хусейн мэдүүлбэ.

Американ арадта С. Хусейнэй хандалгые шэнжэлхэдээ, тэрээн соо эбтэй болохо гэhэншүү зарим тэды үгэнүүд байгаа, гэбэшье уласхоорондын нэгэдэлэй эрилтэ Ирагай дүүргэхэ тухай, мүн дайнай аюулай бага болоhон тухай тэрээн соо огто дурдагдаагүй гэжэ Би-Би-Си тэмдэглэнэ.

Үдэр бүри нефть экспортдо худалдахаяа болиhон дээрэhээ Ирак 100 миллион доллар валюта алдана гэжэ Пентагоной түлөөлэгшэ мэдүүлээ. ООН-ой шиидхэбэрээр далайн зүгhөө тогтоогдоhон бүhэлэлтэ болон Ирагта харша экономическа хэhээлтэнүүд аргагүй ашаг үрэтэй байгаа гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ. Американ мэргэжэлтэдэй сэгнэлтын ёhоор, Прагай худалдаа наймаанай флодой оройдоол 15 процентнь уласхоорондын уhанууд соо тамаралгаяа үргэлжэлүүлнэ. Багдадта эсэргүү эмбарго тогтооhон сагhаа США-гай ВМС-эй, мүн бусад оронуудай суднанууд худалдаа наймаанай суднануудые 1290 дахин шалгаа. 110 ушартань шалгалтын бүлэгүүд тэдэ суднануудта ороhон байна.

Кувейтын газарhаа Ирагай сэрэгүүдые гаргаха болон тэрэнэй хуулита правительствые hэргээхэ гэhэн эрилтэ Великобританиин премьер М. Тэтчер табяа. Персидскэ тохойн оршондо тохёолдоhон шахардуу байдал хадаа соёл болбосоролтой гүрэнүүдэй дундахи харилсаанда заншалта болоhон гол ёhонуудые, нормонуудые ондо ондоо гүрэнүүдэй сахихаар бэлэн байhаниие үшөө дахин харуулба гэжэ Лондондо эдэ үдэрнүүдтэ үгэ хэлэхэдээ, тэрэ заагаа. «Эдэ нормонуудай сахигдаагүй сагта зэрхэг түримхэйшүүл сохилто хэхэ аргатай байха»,— гэжэ М. Тэтчер мэдүүлбэ. Тогтоогдоhон эдэ хэhээлтэнүүд Кувейтhээ сэрэгээ гаргахыень Багдадые баадхахаар хүрэхэ хүсэтэй байха гэжэ Британ правительствын толгойлогшо hанамжална.

Нью-Йорк-до ООН-ой Генеральна Ассамблейн 45-дахи сессидэ ерэхэдээ, Ирагай гадаадын хэрэгүүдэй министр Т. Азизда правительственна самолет хэрэглэхыень Холбоото Штадууд хорихо шиидхэбэри абаба гэжэ США-гай Гүрэнэй департаментын түлөөлэгшэ мэдүүлээ. Юрын авиакомпаниин аша туhа хэрэглэхыень Вашингтон гадаадын хэрэгүүдэй министртэ дурадхаа гэжэ тэрэ хэлэбэ.

ПАРИЖ. Пакистанай Лахор хотын (Пенджаб провинци) түсхай сүүд ороной премьер-министр урдань байhан Беназир Бхуттодо сүүдтэ ерэхэ мэдээсэл эльгээгээ. Август hарада тараагдаhан правительствын толгойлогшо мүнгэн сангай талаар хуули эбдэhэн, саг соогоо захиралта абадаггүй байhан, мүн албан тушаалаа хэтэрүүлhэн гэжэ тэрэниие гэмнэhэнтэй дашарамдуулан, асуудалнуудта харюусахын тула октябриин 2-то сүүдтэ ерэхэ ёhотой гэжэ Франс-Пресс агентство дамжуулна. Сүүдэй зурагаануудай мэдээсэлэнэй ёhоор, Бхутто Пакистанай ниислэл хото Исламабадта гостиница барихын тула үндэр үнэ сэнтэй газарай участогые «миинтээр шахуу» худалдаха хэрэгтэ туhа хүргөө гэжэ гэмнэгдэнэ юм хаш.

МҮНӨӨНЭЙ ЭРИЛТЭДЭ ГҮЙСЭД ХАРЮУСАНА...

Городой 4-дэхи больницын поликлиникэ Железнодорожно районой Восточный посёлогто оршодог юм. Энэ долоон дабхар поликлиникэ Сибирь болон Алас Дурна зүг соо эгээл томонь гэжэ хэлэлтэй. Эндэ 10 цеховэ, 12 торриториальна участогууд бии. Энэ поликлиникэдэ 350 мэргэжэлтэд хүдэлнэ.

Поликлиникын нэгэдэхи дабхартань хүниие уһаар сасан аргалдаг, мүн шэнэ арга нэбтэрүүлхэ таһаг бии болгогдонхой. Хоёрдохидонь бассейн, эхэнэрэй консультациин, терапевтын таһагууд бии. Гурбадахи дабхартань клиникын лаборатори, профилакториин, хирург-стоматологой таһагууд оршодог юм. Харин дүрбэдэхи дабхарыень нарин мэргэжэлтэд (хирург, лор-врач, окулист, невропатолог, эндокринолог) эзэлнэ. Табадахи, зургаадахи дабхарнуудта физиотерапевтическэ таһагууд оршодог байна. Эгээл дээдэ дабхартань үдэртөө хүнүүдые аргалдаг стационар ба психотерапевтическэ кабинет бии юм. (Иимэ кабинет город соо бэшэ үгы).

— Манай поликлиникэдэ дүй дүршэлтэй мэргэжэлтэд олон. Тэдэнэр саг үргэлжэ мэргэжэлээ дээшэлүүлхэеэ ороной һайн поликлиникэ болон һургуулинуудта эльгээгдэдэг юм. Гадна түрүү онол аргануудые нэбтэрүүлхэ талаар ехэ хүдэлмэри хэгдэхээр хараалагдана,— гэжэ ахалагша врачай орлогшо С. А. Никитенко хөөрөө һэн.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Поликлиникын байшан. 2. Врач-стоматолог Р. Г. Потаника. 3. Клиническэ лабораториин лаборантка Л. Селюгина.

С. БАЛДУЕВАЙ фототекст.

ҮЙЛСЫН ҺАЙНДЭР

Алексей, Иван, Александр Козулинууд—гурбан аха дүүнэр танкистнар байһан юм. Эдэнэр Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда эрэлхэлзоригтойгоор тэмсэжэ, наһа бараа һэн.

Эдэнэй мүнхэ дурасхаалда зорюулан нютагайхидынь Баргажан һууринайнгаа нэгэ үйлсэдэ аха дүүнэр Козулинуудай нэрэ үгөө юм.

Аха дүүнэр Козулинуудай нэрэмжэтэ үйлсын һайндэр һаяхан үнгэргэгдэбэ. Тэрэ үдэр үглөөнһөө үдэшэ орой болотор хүлгөөтэй, шууяатай байба. Духовой оркестрэй аялга доро энэ үйлсынхид айлшадаа угтажа хүндэлөө. Удаань энэ үйлсынхиднай гурбан можо боложо, округуудаараа хубааржа, элдэбын хүхюу шогтой мүрысөөнүүдые, конкурснуудые эмхидхэ.

Үйлсын дунда жэрыһэн стол дээрэ элдэбын эдеэнэй зүйлнүүд тэбигдэнхэй. Гоё һайхан нэрэтэй тортнууд, сэсэгүүдэй композицинууд, макраме болон бусад зүйлнүүд хүнэй анхарал холоһоо татана. Тиихэдэ уран гартанай бүтээһэн гэрэй хэрэгсэлнүүдые, бэлэгүүдые хүн зон дуратайгаар худалдан абаа.

Хонгёо хоолойтоной, шамбай хүбүүдэй мүрысөөнүүд мүн лэ һонирхолтой байба.

Богонёор хэлэхэдэ энэ үйлсын һайндэр эмхитэйгээр үнгэрөө.

Ерэхэ жэлдэ партизанска отрядай командир ябаһан, капитан Гуржаб Очировай нэрэмжэтэ үйлсынхид айлшадаа угтаха, һайндэрлэхэ юм.

Ц. ХОБРАКОВА.

ИВАЛГАҺАА МЭДЭЭСЭНЭ

ЭДЕЭ ХООЛОЙ МАГАЗИН

Ивалга һууринда районой бэлэдхэлэй конторын мэдэлэй фирменнэ магазин һаяхан нээгдэбэ. Фирменнэ магазинда гансал хүдөө ажахын үйлэдбэрилһэн продукци худалдагдахаар хараалагдана. Хүнүүд эндэһээ капуста, морхооб, үгэрсэ, свекло, хартаабха болон бусадшье овощ болон фруктнуудые худалдан абаха аргатай. Мүн лэ эндэ дабһалһан үгэрсэшье, эһээһэн капусташье худалдагдажа байха. Гадна элдэб янзын мяханай зүйлнүүд гарадаг болохонь, һаяар колбаса үйлэдбэрилдэг цех ашаглалгада тушаагдахаяа байна. Хурамшын туулай үсхэбэрилдэг ажахы энэ магазиниие туулайн мяхаар, туулайн арһаар оёгдоһон зүйлнүүдээр хангажа байха юм.

Фирменнэ магазинда түхэрэен жэлдэ гансал һайн шанартай хүдөө ажахын продукци худалдагдажа байха юм гээд магазиниие эмхидхэгшэд хүн зониие найдуулна.

ШЭНЭ АВТОВОКЗАЛ

Улаан-Үдын хүдөөгэй проектно-барилгын комбинат Ивалгын районой түбтэ автовокзал барижа ашаглалгада тушаахаяа байна. (Мүнөө дулаа үгэдэг системэеэ холбожо дүүргэжэ байнхай).

Энэ автовокзалые районой хүн зон хүлеэһээр үнинэй. Урдань хонишод, малшад Ивалга һуурин ерэхэдээ, ехэ тухашардаг, үнэтэ сагаа гээдэг байгаа бшуу. Мүнөө районой бүхы һуурин тосхонууд, районойнгоо түбтэй сэхэ холбоотой болохонь ха юм. Гадна Ивалга һуурин соогуур һаяын үдэрнүүдтэ, үйлсэ үйлсөөр автобусууд ябажа эхилхээр хараалагдана.

С. ЕШЕЕВА.

ХИТАД ОГОРОДОЙ ЭДЕЭН

Манай республика ба Хитадай Арадай Республика хоёрой дундахи экономическа харилсаа холбоон улам үргэдэжэ байнхай.

Гусиноозерскын ГРЭС-эй хамһабариин ажахыда туһалха зорилготойгоор Хитадай Арадай Республикаһаа 19 хүн һаяхан ерээд хүдэлмэрилжэ байнхай. Тэдэнэр Цилинскэ районой Ляолюань городһоо ерэнхэй юм.

Хитад овощ ургуулагшад август һара сооһоо эхилжэ хүдэлөөшье һаа, түрүүшынгээ ургаса хуряажа оробо. Һаяар тэдэнэй ургуулһан капуста, помидор, үгэрсэ, укроп болон бусадшье ургамалнууд городой худалдаа наймаанай эмхинүүдтэ орожо, худалдагдажа эхилхээр хараалагдана. Тэдэнэр теплицэнүүд ссогоо түхэрэен жэл хүдэлхэдөө, городой хүн зониие овощ болон фруктаар хангалгада горитой хубитаяа оруулхань лабтай.

В. ЧЕРНЫХ.

ШЭНЭ ТҮХЭЛЭЙ ГИМНАЗИ

Хойто-Байгалай райондо һаяхан нээгдэһэн уран зурагай хубиин гимназиин богоһо түрүүшын арбан хүбүүд алхалан оробо. Энэ гимнази уран зурааша Кондаков өөрынгөө мастерской соо, Нижнеангарск хотодо нээбэ гээд мэдээсэе.

Эндэ 2—10-дахи классуудай үхибүүд абтажа, тусхай программаар һураха юм. Тэдэнэр уран зурагай, графикын хүгжэмэй, философиин болон бусадшье эрдэм мэдэсэ абаха байна. Теоретическэ болон практическашье хэшээлнүүд үнгэргэгдэхөөр хараалагдана. Үхибүүд энэ гимнази дүүргэхын тула 4 жэл соо һураха ёһотой болоно. Һониниинь юуб гэхэдэ, энэ гимназида ондоошье һуурин болон городуудай үхибүүд ерэжэ һурана.

С. АКИМОВА.

БАГЛАА СЭСЭГҮҮДЭЙ ҺАЙНДЭР

Баян даа намарай хаһа элдэбын зүһэ бүриин үнгэнүүдээр. Бага-Куналей һууринда энэл үедэ сэсэгүүдэй выставкэ үнгэргэгдэдэг байһаниинь гайхалгүй. Энэ выставкэдэ ехэ багагүй хабаададаг һайн һайхан заншалтай юм.

Мүнөө жэлэй выставкэдэ «Победа» колхозой гэшүүд, участково больницын ба соёлой хүдэлмэрилэгшэд эдэбхитэйгээр хабаадаа. Зүгөөр нютагай дунда һургуулиин коллектив эгээл олон сэсэгүүдэй композици бэлдэжэ, олоной үзэмжэдэ табиһан байна.

Гэбэшье «Победа» колхозой гэшүүд эгээл һонирхолтой, гоё һайхан композицинуудые бэлдэжэ нэгэдэхи һуурида гараа гэжэ онсолмоор. Тэдэнэрэй урлан бүтээһэн «Зүүн зүгэй бэлэг» гэһэн композици бүгэдэндэ һайшаагдаа. Энэ композицинь овощ болон фруктаар хэгдэһэн тусхай ваза соо һуулгагданхай байгаа һэн.

Эгээл эдир хабаадагша 2-дохи классай һурагша Надя Поломошнова «Изаура богоол» гэһэн композици өөрын онсо маягаар бэлдэхэдээ, тусхай шанда хүртэбэ.

Выставкын һүүлээр баглаа сэсэгүүд ажалай түрүүшүүлдэ бэлэг болгон барюулагдаа һэн.

А. УНАГАЕВ.

ТООНТООРОО АЙЛШАЛБА

Уран зохёолшо Светлана Сандуевна Гырылова 11 жэл соо түрэл нютагаа ерээгүй байһанаа, һаяхан энэ хүсэлөө бэелүүлжэ шадаба. Түрэл Зэдэеэ ерээд, Петропавловка, Оёор, Гэгээтэ, Бага-Нарин, Зэлтэрэ, Дээдэ ба Доодо Бургалтайгаар ябахадаа, тэндэхи хүн зоноор, һургуулиин үхибүүдээр уулзажа, һонирхолтой хөөрэлдөө хэһэн, зохёохы намтар ба саашанхи түсэб тухайгаа хөөрэжэ үгэһэн байна.

Тэрэнэй бэшэһэн «Босая в зеркале. Помилуйте посмертно!» гэһэн роман-дилогинь Советскэ профсоюзуудай шанда дэбжүүлэгдээ. «Современник» издательствын коллектив, СССР-эй Уран зохёолшодой холбооной секретариат, РСФСР-эй Уран зохёолшодой холбооной Москвагай правлениин прозаигуудай творческо нэгэдэл, Горькиин нэрэмжэтэ литературна институдай коллектив дэбжүүлһэн байна бшуу.

— Минии бэшэһэн ном тухай һанамжануудаа Москва хото, ВЦСПС-эй шангай талаар комиссида эльгээхэдэтнай болохо,— гэжэ Светлана Сандуевна дурадхаа һэн.

Л. ГОНЧАРОВА.

ӨӨҺЭДЫН ДАМЖУУЛГАНУУД

Гусиноозерск хотынхид өөһэдын телевизионно студитай болохоёо һанаһаар үнинэй юм. Мүнөө түрүүшын туршалганууд хэгдэжэ байна. Коммерческэ видеоканалаар түрүүшын дамжуулганууд эхилээ. Нютагай һонинуудые, реклама, видеокинонуудые харана. Энэ дамжуулгануудые мүн Гусиное озеро, Бараата, Заозерный тосхонуудай хүн зон харадаг болонхой.

Ч. ВЛАДИМИРОВ.

КИНО БУУЛГАГДАБА

МАНАЙ ОРОНОЙ БЭРХЭ КИНОРЕЖИССЕРНУУДАЙ НЭГЭН БОРИС ЦЫРЕТАРОВИЧ ХАЛЗАНОВ «НЕТ ЧУЖОЙ ЗЕМЛИ» ГЭҺЭН ХОЁР СЕРИТЭЙ УРАН ҺАЙХАНАЙ ФИЛЬМ БУУЛГАЖА ДҮҮРГЭБЭ. ЭНЭ КАРТИНА ЕРЭХЭ ЖЭЛЭЙ ЯНВАРЬ ҺАРА СОО ҮРГЭН ОЛОНИИТЫН ҮЗЭМЖЭДЭ ТАБИГДАХААР ХАРААЛАГДАНА.

ЭНЭ КИНО БУУЛГАДАГ БҮЛЭГ СЭЛЭНГЫН РАЙОН ТУХАЙ ДОКУМЕНТАЛЬНА КИНО БУУЛГАХА ТҮСЭБТЭЙ ЮМ.

С АЮШЕЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

ОКТЯБРИИН 1-һээ 6 ХҮРЭТЭР

ПОНЕДЕЛЬНИК, 1

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.35—Мультфильм. 9.50—«Большая перемена»—4 серитэй уран һайханай телевизионно фильм. 1-дэхи сери. 10.55—Футболой шэнжэлэл. 11.25—Архангельскын хүүгэдэй клубай ударидагша А. Жданов тухай баримтата фильм. 12.00—Помориин дуунууд. 12.30—«Мэдээжэ аад, юрэ бусын юумэн». 13.30—Время (14.00 хүрэтэр). 16.50 — Фестивалиин шэнжэнүүд. 17.20—Хайнань арал тухай баримтата фильм. 17.55—Шанси провинциин фольклорно группын концерт. 18.30—Хүүгэдэй час. (Француз хэлэнэй хэшээл). 19.30—Время. 20.00—Харгыгаар ябаха дүримүүд тухай. 20.45—Баримтата фильм. 20.55—«Большая перемена»—4 серитэй телевизионно уран һайханай фильм. 1-дэхи сери. 22.00—Время. 22.30—Коллаж. 22.35—Футболой шэнжэлэл. 23.05—М. Н. Ермоловагай нэрэмжэтэ театрта болоһон арсалдаан. 23.25—Шэнэ һонин. 23.50—«Шэрээтэ». Олимпиин Псково-Печерскэ һүмын игумен тухай.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15—Баримтата фильм. 9.35, 10.35—Литература. 9-дэхи класс. 10.05—Итальян хэлэн. 11.05—«Андрей Рублев» — баримтата фильм. 11.35, 12.35—Түүхэ. 6-дахи класс. 12.05—«ТелеЭКО»—журнал. 13.05—«Сергей Яковлевич Лемешев»—баримтата фильм. 14.20—Павлово-Посадскда бүтээгдэдэг пулаадууд. 14.50 — «Веселые холостяки»—телевизионно фильм. (КНР). 16.10—Баримтата фильмүүд. УЛ... УДЭ. 16.55—Мэдээсэл... 17.00—«Именем Шу... «Режиссер Александр ...—баримтата фильмүүд. ... — «Экран — теле-сугл...ри. 18.10—«Фитиль»—б...юзна сатирическэ киножур... 18.20—«Сагай сууряа»... —Байгал. 19.20—Поэт ... сана Улзытуев. 20.10—... шадархи хүн»—уласхоор... конференци. 1-дэхи дам...га. 20.55—Соносхолнууд. ... СКВА. 21.00—«Амгалан ... согты, багашуул!». 2... «Пресс-клуб» — дам... 21.55—Грузиин ССР-эй ... нэй камерна оркестрэй ... церт. 22.30—«С вечера д... лудня»—телевизионно ... һайханай фильм. 1-дэхи, 2... хи сери.

ВТОРНИК, 2

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.30—Мультфильм. 9.45—«Большая перемена»—2-дохи сери. 10.55—И. Л. Андронникоа. Ехэ зал тухай дурсалганууд. 12.25—Хүүгэдэй час (Француз хэлэнэй хэшээл). 13.25—Коллаж, 13.30—Время. 14.10—«ТелеЭКО» — журнал. 17.15—Баримтата фильм. 18.15 Воронежой циркын артистнуудай концерт. 18.30—Хүүгэдэй хоорой конгресс. 19.00—«Политическэ хөөрэлдөөнүүд». РСФСР-эй Верховно Соведэй депутадуудта табигдаһан хэдэн асуудалнууд. 20.00—Онсо шухала хөөрэлдөөн. 20.10 — Камерна хүгжэмэй концерт. 20.25—Дипломатическа бэшэ хөөрэлдөөн. 20.50—«Большая перемена»—2-дохи сери. 22.00—Время. 22.30—«Слово»—литературно - уран һайханай программа (00.30 хүрэтэр).

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15—Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 9,35, 10.35—Оршон тойронхи дэлхэй. 1-дэхи класс. 9.55, 10.55—Эртэ урда сагай бүмбэгэ. 11.35, 12.35—Хүгжэм. 6-дахи класс. «Садко». Н. А. Римский-Корсаков. 12.05—Манай саад. 13.05—«С вечера до полудня»—телевизионно уран һайханай фильм. 1-дэхи сери. 14.10—Ритмическэ гимнастика. 14.40—«Личное счастье»—телевизионно фильм. 1-дэхи, 2-дохи сери. УЛААН-ҮДЭ. 17.00—«Манай бага Эхэ орон». (Дабталга). 17.45—Байгал. 18.00—«Хонхо»—һурагшадта зорюулагдаһан дамжуулга (буряадаар). 18.35 «Номой хуудаһануудаар аяншалга». 19.05—Байгал. 1... Байгалай үмэнэхи газар ... 20.10—Соносхолнууд. МО... ВА. 20.15—Буряадай АС... дуу, хатарай «Байгал» ... блиин концерт. 21.00—«... лан нойрсогты, багашу... 21.15—«Булагууд». 21.45—...нисээр уласхоорондын ... сөөн. Эхэнэрнүүд. 22.30—...лаж. 22.35—СССР-эй Верх... Соведэй сесси дээрэ. 2... РСФСР-эй Верховно Со... сессиин дневник. 01.35—... кейгээр СССР-эй чемп... «Динамо» (Москва)—«Х... 2-дохи, 3-дахи шатануд.

СРЕДА, 3

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.35—Хүүгэдэй хоорнуудай конгресс. 10.05—«Большая перемена»—3-дахи сери. 11.10—Фортепианын хүгжэмэй концерт. 11.30—«Слово»—литературно-уран һайханай программа. 13.30—Время. 16.45—Үхибүүдтэ зорюулагдаһан фильм. «Острова сокровищ». 1-дэхи сери. 17.50—Хүгжэмэй жасаһаа. 18.30—Хүүгэдэй час. (Англи хэлэнэй хэшээл). 19.30—Время. 20.10—М. болон А. Цветаевуудай зохёохы ажал ябуулга тухай уран зохёолой дамжуулга. 20.55—Большая перемена»—3-дахи сери. 22.00—Время. 22.30—Коллаж. 22.35—Хүгжэмтэ программа. 23.05 «Шатанууд».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15—Вера Мухинагай гэрээд үгэ. 9.35, 10.35—Литература. 5-дахи класс. 10.05, 11.05—Немец хэлэн. 11.35, 12.35—Юрэнхы биологи. 10-дахи класс. 12.05—«Бурда моден» дурадхана. 13.05—«С вечера до полудня»—телевизионно уран һайханай фильм. 2-дохи сери. 14.10—«Святослав Рихтерэй ажабайдалай хуудаһанууд». 15.25—«Личное счастье»—телефильм. 3-дахи сери. 16.35—17.35—Забһарлалга. УЛААН-ҮДЭ. 17.35—«Где выход из лабиринта?»—баримтата фильм. 18.05—Мультфильмнүүдэй программа. 18.35—«Халаан»—тележурнал (буряадаар). 19.05—Байгал. 19.25—«Росси болон автономи». «РСФСР-эй ба автономито республикануудай экономическа бэеэ дааһан байдалай асуудалнууд» гэһэн научно-практическа конфе...циин хүдэлмэри тухай. ...—«Байгалай шадархи ... уласхоорондын конфе... 2-дохи дамжуулга. 20.55—...носхолнууд. МОСКВА. 2... «Амгалан нойрсогты, бага... 21.15—«Пресс-клуб» гэһэн ...жуулга. 21.50—Коллаж, ... —Теннисээр уласхоор... мүрысөөн. Эхэнэрнүүд. ... —СССР-эй Верховно Со... сесси дээрэ 23.45—РСФ... Верховно Соведэй ... дневник. 00.45—«Ерал... ко»—телевизисонно уран һай...ханай фильм. 1-дэхи сер...

ЧЕТВЕРГ, 4

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.35—Мультфильм. 9.45—Аяншалагшадай клуб. 10.45—Футболоор Европын чемпионуудай кубогта хүртэхын түлөө мүрысөөн. Түгэсхэлэй мүрысөөнэй 1/16 хуби. «Спартак» (Москва)—«Спарта» (Прага). 12.25—Хүүгэдэй час (англи хэлэнэй хэшээл). 13.25—Коллаж. 13.30—Время. 14.10—Футболоор кубогта хүртэгшэдэй мүрысөөн. Түгэсхэлэй нааданай 1/16 хуби. «Динамо» (Киев)—«Куопион Паллосеура» (Финлянди). 16.45—Үхибүүдтэ зорюулагдаһан фильм. «Остров сокровищ». 2-дохи сери. 17.50—Телеочерк. 19.15—Шухала асуудал тухай. Байрын гэрнүүдые дулаагаар һайнаар хангаха харгы замууд тухай. 18.45—«16-тай ба тэрээнһээ дээшэ наһатайшуулда». 19.30—Время. 20.00—«Алас Дурна зүг»—тележурнал. 20.10 — Футболоор Европын чемпионуудай кубогта хүртэхын түлөө мүрысөөн. Түгэсхэлэй нааданай 1/16 хуби. «Спартак» (Москва)—«Спарта» (Прага). Забһарлалгын үедэ—20.55—Шухала асуудалаар хөөрэлдөөн. 22.00—Время. 22.30—Футболоор кубогта хүртэгшэдэй мүрысөөн. Түгэсхэлэй нааданай 1/16 хуби. «Динамо» (Киев)—«Куопион Паллосеура» (Финлянди). 00.10—Шэнэ һонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15—Уран зураагша С. Эрзиин ажабайдалһаа. 9.35, 10.35—Байгаали шэнжэлгэ. 4-дэхи класс. 10.05—11.05—Испан хэлэн. 11.35, 12.35—Литература. 10-дахи класс. 12.05—Баримтата фильм. 13.05 — «Братья Рико»—телевизионно уран һайханай фильм. 1-дэхи сери. 14.10—Ритмическэ гимнастика. 14.40 — Хальмагай АССР-эй дуу, хатарай «Тюльпан» ансамблиин концерт. 15.25—«Личное счастье»—телефильм. 4-дэхи сери. 16.35 — 17.35—Забһарлалга. УЛААН-ҮДЭ. 17.35—«Зүүн Сиб... киножурнал. 17.45 — Ху... ажалшадта зорюулагдаһ... церт (буряадаар). 18.15—... ти ба общество. 18.45—... гал. 19.05—«Танай б... дээр». 20.05 — Буряад... 20.55—Соносхолнууд. МО... 21.00—«Амгалан нойрсо... гашуул!» 21.15—РСФСР-... тонуудай телестуди. «... (Пятигорск). 22.00—Тен... уласхоорондын мүрысөөн... нэрнүүд. 22.45—СССР-эй ... ховно Соведэй сесси ... 23.15—РСФСР-эй Верхов... ведэй сессиин дневник ... —«Братья Рико»—телев...но уран һайханай фил... дохи сери.

ПЯТНИЦА, 5

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.30—Мультфильм. 9.40—«Большая перемена»—4-дэхи сери. 10.45—Хүгжэм. 12.45 — «16-тай ба тэрээнһээ дээшэ наһатайшуулда». 13.30—Время. 14.10—«Шатанууд». 16.45 — Үхибүүдтэ зорюулагдаһан фильм. «Остров сокровищ». 3-дахи сери. 17.50—Мультфильм. 18.00—«50×50». «16-тай ба тэрээнһээ дээшэ наһатайшуулда» зорюулагдаһан программада хүгжэмтэ хабсаргалта. 19.30—Время. 20.10—Дэбжэлтэ. Мэдээсэл. Соносхол. 20.40—МВД-гэй мэдээсэл. 20.55—«Большая перемена»—4-дэхи сери. 22.00—Время. 22.30—«ВИД»—программа. 24.00—«Это было... было...».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15—«Страсти по Хармсу». 9.35, 10.35—Байгаали шэнжэлгэ. 10.05, 11.05—Англи хэлэн. 11.35, 12.35—Литература. 6-дахи класс. 12.05—Мүнөөнэй Великобритани. Англи хэлэ шудалагшадта зорюулагдаһан дамжуулга. 13.05—«Братья Рико»—2-дохи сери. 14.10—«Рыцарь музыки Георг Отс». 15.10—Баримтата фильм. 15.30 — «Личное счастье»—телефильм. 5-дахи сери. 16.40—17.35 — Забһарлалга. УЛААН-ҮДЭ. 17.35—«Тахир и Зухра»—мультфильм. 17.55—Буряад хэлэнэй хэшээл. 18.25—«Танай гэр бүлын найр». 18.55—Буряад ороной һонин. 19.55—«Барилгашан» гэжэ программа. «Гэр байра 2000». Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй с... угтуулан. МОСКВА. 21... «Амгалан нойрсогты, ...шуул!» 21.15—«Кто ...ний?»—телеочерк. 21.45—...лаж. 21.50—Теннисээр ... хоорондын мүрысөөн ... нэрнүүд. 22.30—Бултан... баатай спорт. 22.45—С... Верховно Соведэй сесс... рэ. 23.15—РСФСР-эй В... но Соведэй сессиин д... 00.15—«Единственный ...на»—телевизионно уран һай...ханай фильм. 1-дэхи, 2... серинүүд.

СУББОТО, 6

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.35—«Манай саад». 10.00—«Хүн. Газар. Юртэмсэ». 11.05—«Партнер» — коммерческэ мэдээсэл. 11.35—Режиссер Б. Кимагаровай фильмүүд. «Судьба Поэта». (Таджикфильм, 1959 он). 13.30—«Ан амитадай аймагта». 14.30—Сагай уларил. 15.00—Харгыгаар ябаха дүримүүд тухай. 15.30—Останкинадахи концертнэ студида уран зохёолшо В. Д. Захарченкотай уулзалга. 17.05—Фортепианна хүгжэмэй концерт. 17.30—Гэр бүлын экран. «На исходе лета»—уран һайханай телефильм. 19.05—Мультфильм. 19.25—Уласхоорондын панорама. 20.10—Смоленск городой «Золотое кольцо» гэжэ ансамблиин концерт. 20.25 — СССР-эй правительствада. 20.35 — һэльбэн шэнэлэгшэ И. Грабариин мастерскойдо. 20.50—«Мускал»—телевизионно уран һайханай фильмын премьерэ. 1-дэхи сери. 22.00—Время. 22.30—«Мускал — телевизионно уран һайханай фильм. 2-дохи сери. 23.40—«Москва—Сиэтл»—хүгжэмтэ дамжуулга.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — Мультфильм. 9.25—«Гэр бүлэ»—телепрограмма. 10.25—«В поисках утраченного. Березиль-90». Украинын ба Молдовиин республикын хоорондохи театрнуудай фестиваль тухай. 11.55—СССР-эй багшанарай союз. 12.25—Д. Питерсын һайн дуранай концерт (скрипкэ). (Австрали). 13.00—«Фотография на стене» — телевизионно уран һайханай фильм. 1-дэхи сери. 14.25—Дэбжэлтэ. Мэдээсэл. Соносхол. 14.55—«Советская Россия»—видеоканал. 1845—«Мир в котором мы живем», «Дмитрий Шостакович»—режиссёр Ю. Белянкинай фильмүүд... —«Арена» — спортивн... грамма. 20.55—«Амгалан... согты, багашуул!» 21.1... нисээр уласхоорондын ... сөөн. Эхэнэрнүүд. 22.0... мя. (Дүлии зондо оршуу... гаар). 22.30—СССР-эй ... но Соведэй сесси дээр... —РСФСР-эй Верховно ... дэй сессиин дневник. ... «Гран-па в белую ... фильм-концерт. Һүнии... анс. 01.05—Ехэшүүлдэ ... лагдаһан мультфильм. ... «Лицо на мишени»—те...онно уран һайханай фи... дэхи, 2-дохи сери.

ПРАВДА БУРЯТИИ
Мүнөөдэрэй номерто

«Редакторай һанамжа» гэһэн ниитэ гаршаг доро «Ерээдүйн үетэндэ бидэ юу орхихобибди?» гэжэ гаршагтай статья номерой нэгэдэхи хуудаһанай нээлтэ дээрэ тунхаглагдаба. Манай орон соо бэелүүлэгдэжэ байгаа хубилган шэнэдхэлтын ябасада коммунистын нэрэ хүндэ тухай бодомжонууд энэ статья соо хэлэгдэнэ.

Түрэл хэлэн дээрээ гаража байдаг «Буряад үнэн» газетые даншье һаа үсөөн хүн захил хэжэ уншана. Мүнөө үеын залуушуулай олонхинь түрэл хэлээ мэдэхэеэ болинхой. Энэ ямар ушарһаа тохёолдооб? Эдэ бүхы асуудал тухай дайнай ветеран Д. Дугаровай һанамжа олоной һонорто үгтэбэ.

«Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй хоёрдохи сессиие угтуулан» гэһэн ниитэ гаршаг доро Автономито республикын бэеэ даанги байдал тухай Декларациин проектые зүбшэн хэлсэлгэдэ зорюулагдаһан суглуулбари барлагдаба.

Сэнхир экран

МАШИНА БҮТЭЭГШЫН ҮДЭР

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00—«Бултанай эрхилдэг спорт». 9.15—Ритмическэ гимнастика. 9.45—«Спортлотогой» тираж. 10.00—«Үглөөгүүр эртэ». 11.00—«Эсэгэ орондоо алба хэнэбди». 12.00—Үглөөнэй наадан зугаагай программа. 12.30—«Аяншалагшадай клуб». 13.30—«Элүүр энхэ». 14.15—«Политическэ хөөрэлдөөнүүд». «Бейсбол, жирафы, русское кантри и многое другое»—2-дохи дамжуулга. 15.45—«Путешествие Гулливера»—уран һайханай фильм. 16.45—«Хүдөөгэй час». Панорама. 18.00—Мультфильм. 18.15—Бултанда зорюулагдаһан педагогико. 19.15—«Гармонь»—баримтата фильм. 19.30—«Дуун-90». 20.50—«Филипп Траум» — телевизионно уран һайханай фильмын премьерэ. 22.00—Время. 22.30—«Филипп Траум»—телевизионно уран һайханай фильм. 2-дохи сери. 23.35—Юрын аад, мүнхэ. 23.50—П. И. Чайковскиин зуун романснууд.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00—«Зарядкада зогсогты!» 9.15—Машина бүтээгшэдэй үдэртэ зорюулагдаһан баримтата фильм. 10.00—Аяншалагшадай клуб. 11.10—«Советская Россия»—видеоканал. 13.35—Б. Туманян дуулана. 14.15—РСФСР-эй ... Соведэй сессиин ... 15.15—«Непрестижный ...валь»—киносерпантин ... «Планета». Улаа... программа. 17.45—... бирский экспресс»—... пантин. 18.30—«Мар... тание урина»—кино... 21.15—«Амгалан нойр... гашуул!» 21.35—«Эк... 01». 22.00—Время. (... до оршуулгатайгаар) ... «Спасти пустыню»—... фильм. 23.00—... СССР-эй чемпионат ... (Москва)—«Спартак» ... рэтэр).

Редактор
Р. Б. ГАРМ...

Кино, театрнуудта

Бурятский театр драмы имени Х. Намсараева [Томский ТЮЗ]
«Звездный мальчик»— в 12, «Гуд бай, Америка!»— в 19-30.

«Дружба»
«Белый флюгер»—в 9-40, «Путь в высший свет»— в 11-20, 13, 15, 17, 19, 21. Завтра —«Так жить нельзя»— в 11-20, 13-30, 15-40, 18-10, 20-30.

«Родина»
«Тайна деревянных идолов»— в 9-40, «Сувенир для прокурора»— в 13-50, 17-30, «Кинг-Конг» (2 с.)— в 11, 19-20, «Кинг-Конг жив»— в 15-30, 21-50.

«Прогресс»
Красный зал —«109-й идет без остановки»— в 10, 12, 14, 16, 18-10, «Полнеба»— в 20-30.
Зеленый зал —«Враг мой»— в 10, 14, «В джазе только девушки»— в 12, 16, 18-10, 20-20.

«Октябрь»
«Дружок веселого бесенка»— в 9-40, «Сувенир для прокурора»— в 15-40, 21-... «...цор диско»— в 11, 1... «...цуй, танцуй»— в 13...

«Восток»
«Добро пожаловать, ... сторонним вход вос...» в 13-30, «Под небом ...» — в 15, 17, 19, 21.

«Байкал»
«Комедия о Лисис...» 18-30, 20-30, «Та... остров»— в 16-30.

«Аршан»
«До первой кров...» «Бархан»— в 19, 21...

ДК «Текстильщик»
«Раз на раз не при...» в 17, 19.

Видеозал «Октябрь»
«Москва на Гудзо...»

НАШ АДРЕС: 670000, УЛАН-УДЭ ул. Каландаришвили, 23

Телефоны редакции: редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора —2-68-08, зам. редактора —2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат —2-66-76; отделы: партийной жизни и пропаганды —2-60-91, 2-56-23, промышленности и строительства — 2-61-35, агропромышленный —2-64-36, 2-63-86; советского строительства и быта —2-69-58; культуры и школ —2-60-21. 2-57-63; информации —2-34-05; переводов —2-54-93; писем и селькоров —2-67-81; корректорская—2-33-61; выпускающие—2-35-95; собственные корреспонденты: п. Баргузин —91-1-44, г. Северобайкальск —35-73, п. Хоринск—55-6-90, г. Закаменск—31-61. п. Кырен—91-9-79 п. Агинское 3-40-69. Директор издательства—2-37-32, бухгалтерия—2-33-77, вахта —2-56-62.

Газета выходит 300 раз в год Объем 2 п. л. Индекс подписки газеты 50901

Газета отпечатана республиканской типографией Госкомиздата Бурятской АССР. Директор 2-40-45 Заказ № 226.